Массе а мехкий пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьлу 1923 шера дуьйна • ШОЛТТА, 25 май, 1974 шу. • № 63 (5354). • Мах 2 кеп.

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХЛОЙ СОВЕЩАНИ

Самардийнахьа КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкоме хилар парте горкомий, райкомий секретарий, республикански газетий редакторий, республикански телевиденен радион, культура министерства, кинофикаце управлене, физкультуран спортен республикански комитета кулгалхой совещани. Цига дийцар СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара кийчо елга мишта лел.

Бах болх, дӀахо де лерхӀараш дувцаш совещане къамельлаш дир КПСС Старопромысловски райкома пропагандан агитацен отдела заведующе Е. А. Ельникевас, КПСС Гудермесски горкома шоллагӀча секретара Р. М. Мальсагова, облсовпрофа председатела О. С. Беляева, культура министра В. А. Татаева, «Грозненский рабочий» ихача газета редактора заместитела Г. М. Погибела, кинофикаце управлене начальника И. С. Поднебенне.

Совещане балха юкъе дакъалацар КПСС обкома секретара М. О. Бузуртанова. Иза къамельл деш во белгалдир КПСС Центральни Комитето мехка берригача харжархошка, гражданашка дьча Кхайкарала жоп луш республика къахьегамхой СССР Лакхехьарча Совете хургдолча хоржамашка доккхача цӀейга санна кийчлуш болга. Боккха кхетама болх бу харжархошта юкъе партийни организацеша. Цунца цхьана нов. Бузуртанова совещане хиннарий теркам тӀабахийтар хоржамий участкашка, агитпункташка, нах бахача моттигашка агитационно-кхетама болх беча цхьадола кхоачамбоацараш хилара, уж дӀадахара де дезараш белгалдир.

КАГИРХОЙ ЕРРИГСОЮЗНИ ЛЕНИНСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ СОЮЗА ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА БЕРРИГАЧА КЪОНАЧА ХАРЖАРХОШКА ДАЬ

КХАЙКАРАЛ

Комсомольцаши, комсомолкаш! Мехка къона гражданаш!

Берригa советски халкъ кийчлуш да паччахьалкхен лакхерча органе — СССР Лакхехьарча Совете 1974 шера 16 июне хургдолча хоржамашка.

КПСС ЦК «Советски Социалистически Республикай Союза берригача харжархошка, гражданашка» дань Кхайкарал чӀоагӀа хьаллаьцар комсомольцаша, берригача кагийча нахен мехкарашен, цо кхы а айдир цар къахьегамен общественно-политически хьинар. Советски кагирхоша массане а чӀоагӀа хьал а лоац къоабал а ю вай ленински парте чурен арахьарен политика, вай социалистически Даьхе дӀахо тоаялара, цун экономически низи оборона деваяра дегӀадара, советски наьха вахара хьал айдара тӀаберзабаь Центральни Комитето,

ЦК Политбюрос, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева кӀаьд ца луш беш бола болх.

СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара кийчо елга цхьана кийслуш да мехка къонала белгала йолча событецца. Укх шера 50 шу дуз комсомола В. И. Ленина цӀи енна. Хувцалу комсомольски воахалаш, бакъда, царех хӀаране, эгтара дезагӀа дола хӀама санна шийдег чу лоаттаду Владимир Ильич Ленина оала доазув доаца баркали цуншара безамь.

Комсомола кхы доккхагӀа сий дац, кхы сийдолашагӀа декхар дац довргдоаца ленински васкеташ кхоачашдара тӀехьа кӀаьд ца луш болх барал, массаза а массадолча хӀаманна а ленински партена тӀехьа ахарал совгӀа. Из бакъдеш тешал да комсомола сийлен традицеш, советски кагирхоша шоаш ца кхобеш творчески хьега къа, 1974 шера заданеш ханал хьалха кхоачашъяра тӀехьа берригача мехка гӀолла яьржача дерригхалкъа яхье цо хьинаре лоаца дакъа. ХӀаьта из дар дукха ха йоацаш шийболх чакхбаьккхача ВЛКСМ XVII съездо кердача низаца къаьстта хьахьекхар.

Комсомоло, берригача советски кагирхоша Ӏалаьмате чӀоагӀа дегаш айденна тӀаийцар мехка къонача воахала дас санна хьакъал луш дийка КПСС ЦК ВЛКСМ съездага дайта моаршал, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева даь кӀоарга чулоацам болеш къаьста долеш къамаьл. Цар тӀа лакха мах баьб комсомоло, берригача советски кагирхоша КПСС XXIV съезда исторически решенеш кхоачашъеча юкъедихьача даькъан, оттаьй ленински комсомоло дӀахо бе безача балха денале, дегаш уроттадеш йола программа.

Парти хьежаш я къонача воахала ийслагӀа пятилетка толаме чаккхъяккхара еча къахьегама походе керда хӀамаш карагӀдувларга, къахьегама овсарие лакхъелга сихдечен общественни производства эффективность айечеш, продукца дикагӀа хулийтача, юрта боахама интенсификация индустриализаця еча кхы а чӀоагӀагӀа тӀагӀерта къовсам лоаттабарга.

Парте Центральни Комитета комсомольцаш, кагий нахи мехкарий тӀахьийхар РСФСР Ӏаьржа доацача лаьттай вона юрта боахам айбеча, Байкало-Амурски машинаькъа магистраль, халкъа боахама кхьйола лоархӀаме объекташ хьалъеча хьинаре дакъа лаца.

Шеко яц комсомольцаша, кагийча нахеи мехкарашен парте тешам боабергбоацилгах, коммунизм хьалъеча дерригача доакъошка кхы а дукхагӀа низ дӀалуш хьинар айдаьн къахьегаргхиларах, къонача сага оамали лоӀами чӀоагӀлуча, алхха болхлошцеи ахархошцеи цхьана къахьегаш хилча мара хила йиш яц бокъонца вола коммунист, аьнна Ленина даь сийлахь-доккха васкет кхоачашдеча уж хургхиларах.

Комсомольцаши комсомолкаш! Кагий нахи мехкарий!

Советий мехка, Ленина мехка гражданин хилар сийлахь-доккха ирс! Кагирхой доккхал деш ба вай Даьхенна карагӀдаьннарех, шун низахи сийхи, дика кхетаду советски строй, социалистически демократи — мехка къонало доккхагӀча воахалашкара хьанйца эгтара боккхагӀа мах бола руэкъа хилар.

Коммунистически парте, советски Ӏаьдало кагирхошта хьалхашка хьадийллад знанешка долха шерра наькъаш, саг массе а оагӀорахьа гармонически дегӀавара башха-дика хьалаш кхеллад, общества гӀулакхашта доал деча кагирхоша эгтара дукхагӀа дакъа лоацилга Ӏалашдаьд.

ХӀанз къахьегамхой депутатий Советашка хержа ва 620 эзар кагирхой викал. Халкъа хержача берригнешца цхьана къонача депутаташа къестаду боахами культурен хьалъечара, халкъа вахара хьал дӀахо тоадечара, арахьарча политика лоархӀамегӀара дешаш. Укхаза комсомольцаша, кагирхоша чакхйоах паччахьалкхена доал дара башха-дика школа.

Комсомольцаши комсомолкаш! Кагий нахи мехкарий!

Мехка къона воахал хьа а хиннад хьал а кхийнад машара сигален кӀал. Беркате къахьега, знанейн культураа лакхаленаш караерзае башха-дика хьал Ӏалашду вай парте оттаяь машара Программа тӀагӀерттан леррагӀен чакхъяхаро. Советий мехка къонало боккха мах бу Коммунистически партен Советски паччахьалкхенои машар чӀоагӀбечен дунен халкъашта юкъера кхоккам кӀаьдбечен юкъекхухьача Ӏалаьмате доккхача даькъа, хӀаьта доккхал ду вай сийлахь-йоккхача Даьхен дунен халкъашта юкъера сий дӀахо айлуш хиларах.

Интернационализма ленински идеяшта тешаме бола советски кагирхой барт болаш ба империализма Ӏаьржача низашта, колониализманеи неоколониализманеи духьала, халкъий машари кхерамалеи, къаман кортамукъали социальни прогресси бахьан къовсам лоаттабеш мел бараша.

Мехка къона гражданаш!

Советски Ӏаьдала лакхера орган хоржилга — массаза а дог тохадолийта событи, массаза а дерригхалкъа цӀей. Ич цӀей шолха да 16 июне эггара хьалха хоржамий урнашка болхачен вай халкъа Ӏаьдала тӀехьа эгтара хьалха шоай кхажамаш тоссаргдолчен эзараша эзараши болча кагийча нахаи мехкараштен. Советски Ӏаьдал — сийлахь-боккхача Октябра цӀера юкъе хьахиина Ӏаьдал, граждански Сийлахь-боккха Даьхени тӀемаш долаш моастагӀашца къиза тӀом бен чӀоагӀденна, сийлахь-йоккха гӀишлош хьалъеча турпала гӀулакхаш карагӀдувлаш чӀоагӀденна Ӏаьдал да. Къоначар шоай бӀарга са санна лораде деза из.

Кагий нахи мехкарий! Комсомольцаши комсомолкаши!

ВЛКСМ Центральни Комитето беррига къона харжархой тӀахьех хоржамашка хьинаре дакъа лаца, коммунистийн парте боацарийн йохаргйоацача блока кандидаташта тӀехьа кхаж тасса.

Дерригача советски халкъана цхьана кхаж тоссаргба вай, коммунистически кхоаненга тешшаме никъ буллаш йоаллача воай парте хьакъалерча ленински политикана тӀехьа!

Кхаж тоссаргба вай, вай паччахьалкхен лард йолча болхлой классен ахархойи союза боккхача низа тӀехьа. Вай, къона смена я сийдолча болхлой гварде, кхайн фермайн говзанчий традицеш дӀахо яхьа а дегӀайоалае а езар, вай да Советий Мехка гражданин яха кура цӀи лакха айяь дӀаяхьа езараш!

Кхаж тоссаргба вай дуккхача къамий воай паччахьалкхен халкъий доттагӀала тӀехьа. Вай да из лораде а чӀоагӀде а дезараш, бокъонца дола интернационалисташ долаш хьалкхе дезараш!

Кхаж тоссаргба вай хӀара эӀамсаган йоӀан иразе къахьега а сийрдача кхоаненга кхача а бокъо луш долча советски вахара хьисапа тӀехьа. Вай да советски демократе традицеш дегӀайоалае а дукхагӀа хилийта а дезараш!

ВЛКСМ Центральни Комитет тешаш я комсомольцаша, мехка дерригача къонача воахалю хоржамашка хьинаре дакъа лацарца коммунистически идеалашта шоаш мутӀахьа хилар, марксизмана-ленинизмана —массаза а дийна болча, дерригa а эшадеш болча революционни хьехама тешаме хилар, Коммунистически партена а цун ленински Центральни Комитета а гонахьа кхотабенна хилар хьахьокхаргхиларах!

Яха а яхийла а тоа а лойла вай сийлахь-йоккха дуккхача къамий Даьхе — Советски Социалистически Республикай Союз!

Яхийла Коммунистически парти — вай заман хьакъал, сийи эхь-эздела!

Коммунистически парте хьалхленца — коммунизм котъяларга дӀахьалха гӀо!

Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза Центральни Комитет.

ЧӀОАГӀА КЪОАБАЛДУ

Самардийнахьа дукха нах гулбеннабар «Красный молот» заводе. КПСС Центральни Комитето берригача харжархошка, гражданашка даьча Кхайкарала хетаьча митинге вӀашагӀкхийттабар уж.

Митинг хьайиллар завода парткома секретара Капустянов Виталий Васильевича.

— Советски нах массаза а дезача цӀейна санна кийчлу СССР Лакхехьара Совет хоржача денга, — аьлар цо. — ХӀана аьлча царна хов шоаш хоржар бокъонца дола халкъа Ӏаьдал долга. ХӀаьта Коммунистически парти массаза а хиннай халкъана айхха ювзаенна, цун хьашташ кхоачашдара йоакхо еш. Цудухьа къахьегамхоша шоаш оал шоай кандидатех коммунистийн парте боацарийн блок аьле. Цу блока кандидаташта тӀехьа кхаж тоссаш, вай кхаж тосс воай Даьхе кхы а чӀоагӀъялара, тоаялара тӀехьа, Коммунистически парте чурчен арахьарчен политико кхы а йоккхий коталонаш яхара тӀехьа...

Митинге къамаьл даьча термиста М. Петрова, токара Вл. Олименкос, котельщика А. Гальченко, кузнеца Яр. Шкробота, инженера Кипенкос чӀоагӀа могадир КПСС ЦК Кхайкарал. Парте Кхайкарала къахьегама совгӀаташца жоп а луш, хоржамий денна накъабахара а дог раьза долаш СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа халкъо оттабаьча кандидаташта тӀехьа кхаж тассара а тӀахьийхар цар машинашъераш.

Ю. ЮСУПОВ.

ИЗ ДИ БЕЛГАЛДОАККХАШ

Шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьег тха болхлоша хӀанз. Пятилетка дийлагӀча, къоастамбеча шера биъ бетта план тӀехкхоачашйир тха коллективо. СССР Лакхехьара Совет хоржа ди советски демократе цӀей лерхӀ оаха. Коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта тӀехьа кхаж тоссаш оаха кхаж тоссаргба вай Даьхе кхы а чӀоагӀагӀа дегӀаяра, вай советски халкъа вахара хьал кхы а дикагӀа тоадалара тӀехьа. Из иштта хилара тӀагӀертта къахьега дезилга дика кхета а деш, хоржамаш хулача денна производственни толамаш даьха накъадаха дага да тхо, тхоашта дагардар кхоачаш а дергда.

М. АЛБАКОВ, Респотребсоюза ремонтно - монтажни комбината парторганизаце секретарь.

Дуга дӀадийнад

945 гектар лаьттан тӀа, соахкарчул дукха дукхагӀа, укх шера дуга дӀаде лаьрхӀар Гудермеса района «Гудермесский» совхозе. Хьалхе а дика кийчо ярах лоаццача юкъа из беркате культура тахан дӀайийна баьннаб боахама ялат кхедераш. Кхыча отделенешкарчул дукхагӀа дийнад из 1-тӀа отделене. ХӀаьта а боахаме массанел хьалхагӀа дуга дӀадера балхаш чакхдаьха баьннаб 1-гӀча отделенера механизатораш Б. Муцуруеви С.-А. Солтамурадови.

ДӀадайнача дугах 930 гектара тӀа долчунна хий диллад. Укх шера хӀара гектара тӀара 35 центнер дуга чуэпа лаьрхӀад кхаш леладераша. Шоай дош дизза кхоачашдара берригa низ тӀабахийтаб цар.

С. БЕРДОВ.

16 ИЮНЕ СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ХУЛ

Халкъа кандидаташца вӀашагӀкхетар

Укх деношка республикера дукха харжархой вӀашагӀкхийттабар Ленина цӀерагӀча культура Двореце. Уж баькхабар № 7 йолча Грозненски хоржамий округе гӀолла РСФСР-ра СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаваьча Къилбаседерча Эскара группа командующеца, инарал-полковникаца Герасимов Иван Александровичаца вӀашагӀкхетара.

Собрани хьайиллар КПСС Нохч - ГӀалгӀай обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина. Гулбеннараш массава цхьан дагара а волаш собране сийлен президиуме хорж КПСС ЦК Политбюро, КПСС ЦК Генеральни секретарь Леонид Ильич Брежнев керте а волаш.

Цул тӀехьагӀа цига къамаьл дир «Автоспецоборудование» яхача грозненски опытно-экспериментальни завода газосварщика, депутаталла харжа кандидаталла оттаваьчун доверенни волча В. С. Турапина, СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Грозненски химически комбината аппаратчика, ВЛКСМ XVII съезда делегата А. И. Буваненкос, Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза комбайнер К. А. Дудуркаевас, Малгобекски бурувдеттача балхий управлене бурувдеттачо, ВЛКСМ XVII съезда делегата М. Х. Плиева, военнослужаще Д. В. Тимерханова, Нохч - ГӀалгӀай паччахьалкхен университета ректора М. П. Павлова. Цар гулбеннараш а царга да берригa харжархой а тӀахьийхар парте тешаме вол волча Герасимов Иван Александровича тӀехьа 16 июне кхаж тассара.

ЧӀоагӀа безаме тӀаийцар вӀашагӀкхийттачар инарал-полковника Герасимов Иван Александровича даь къамаьл. Цо чӀоагӀа баркал аьлар харжархошта шийх иштта тешам боларах, хӀаьта шийх бенна тешам боа ца бара шийдерригa хьаькъали низи дӀалургда аьлар.

* * *

ЦӀей дезде боагӀаш санна безаме, гӀадбаха бар укх денош № 674 йолча Назрановски хоржамий округе гӀолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа шоай хоржамашта хьалхарча собране Малгобекски бурувдеттача балхий управлене коллективо кандидаталла оттаваьча цу управлене бурувдеттачунца Эсмурзиев Шарпудин Хамидовичаца вӀашагӀкхета баьхка Малгобекски районера харжархой.

Собрани хьайиллар КПСС Малгобекски горкома хьалхарча секретара П. Г. Кащеева.

Цул тӀехьагӀа укхаза къамаьлаш даьча Малгобекски бурувдеттача балхий управлене мастера Г. Г. Попхадзе, «Ингушский» совхоза доярка Н. М. Пешхоевас, Вознесенски газ чакхйоахача завода завкома председатела Н. М. Птухина, Малгобекерча № 3 йолча школа директора В. А. Дорохина, № 1 йолча районни инженерно-технологически служба начальника С. Б. Тебоева, «Грознефть» объединене автотранспортни контора начальника Б. И. Иванова кандидата балха а общественни вахара а гӀулакхех дийцар, берригa харжархой тӀахьийхар 16 июне Эсмурзиев Шарпудин Хамидовича тӀехьа кхаж тассара.

Гулбеннараштa хьалхашка къамаьл даьча Ш. Х. Эсмурзиева дег тӀара баркал аьлар харжархошта ше селла сий даь белгалваккхарах, хӀаьта шийна тӀадилла гӀулакх тешам ца боабеш кхоачашде а хьожаргва, аьлар цо.

* * *

№ 672 йолча Грозненски юртарча хоржамий округе гӀолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаваьча СССР граждански оборона начальникаца, СССР оборона министра заместителца, инарал - полковникаца Алтунин Александр Терентьевичаца вӀашагӀкхетар духьа хьагулбеннабар Первомайски станицерча культура ЦӀагӀа Грозненски районера харжархой.

Собране къамаьлаш даьча ЦхьоалагӀча мая цӀерагӀча колхоза оалхазараш леладеча ферма заведующе М. С. Еремкинас, Пролетарски юрта Совета председатела З. М. Зеппева, Горячеводски УБР бурувдеттача мастера А. М. Ошаева, «Атагинский» совхоза директора М. А. Арбиева, «Ермоловский» совхоза доярка Я. Р. Кадыровас берригa харжархой тӀахьийхар 16 июне А. Т. Алтунина тӀехьа кхаж тасса.

Цул тӀехьагӀа харжархошта хьалхашка къамаьл дир А. Т. Алтунина. Цо баркал аьлар берригача харжархошта шийх СССР лакхерча органе депутаталла харжа кандидат ваь хиларах, хӀаьта шийна тӀадилла из сий дола гӀулакх тешшаме кхоачашдергда аьнна дош а делар цо.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА КЪАМИЙ СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ

Самардийнахьа хилар СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара йолча Нохч-ГӀалгӀай АССР хоржамий комиссе заседани.

СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча Центральни хоржамий комиссе 1974 шера 15 мае хиннача заседане дийцача дешаех хоам беш къамаьл дир, заседане дакъа лоацаш хиннача Нохч-ГӀалгӀай АССР хоржамий комиссе председатела Р. С. Ахматовас.

Комиссе ладийгӀар № 668 йолча Ленински хоржамий округа окружной хоржамий комиссе председатела заместитела П. М. Крутова СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара кийчо ярца дувзаденна баьча балхах яьча отчетага.

Хоржамашта кийчо еш дӀахо йодача хана де дезарех дийцар Нохч-ГӀалгӀай АССР хоржамий комиссе секретара А. А. Мякиева.

Комиссе белгалдир КПСС Центральни Комитето СССР берригача харжархошка, берригача гражданашка даь Кхайкарал советски наха чӀоагӀа дегаш айденна тӀаийца хилар. ДӀахьош йолча митингашкеи собранешкеи харжархоша хьагойт коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта тӀехьа кхаж тасса шоаш кийча хилар.

Кхашкара балхаш сихденад Алтае. Края къулбехьени централни районий боахамашка керттера культура — кӀа дӀадувш ба. Лоа кӀезига долаш Ӏа дарахи йоачан йоацаш енача бӀаьстенои ялат кхедерашта хьалхашка хала декхараш оттадаьд. Техниках говза пайда эцаш, хьалха латта агротехника юкъекхухьаш лоаццача ханашкеи шоашта могача бесса лаьттанцара тӀоадал соцаеши ялат дӀаде гӀерт лаьтта леладераш.

Къаьстта дика вӀаштӀехьбаьккхаб шоай къахьегам Тальменски района «Новоеловский» совхоза къахьегамхоша. «Даьхенна мамогта дукхагӀа гӀанал совгӀа дола ялат лургда!» яхача девизах къахьегаш я коллектив.

СУРТА ТӀА: кӀа дӀадувш ба Новоеловски совхозе.

В. САДЧИКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ЯЛАТ ЧУЭЦА МИШТА КИЙЧЛУ?

ЯХЬЕ ДАЬННАЧА БОАХАМАШКА

ИйслагӀча пятилетка дийлагӀча, къоастамбеча шера юрта боахама культураш кхеяра тӀехьа социалистически яхь йоаржаярах договор даьд Грозненски района «Атагинский», «Ермоловский» совхозий коллективаша. «1974 шера хьувкъам чуэцаран юрта боахама культураш кийчъелга Ӏалашдаран де дезарех» бола КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен сецам кхоачашбеш яхье даьннача боахамий механизатораш вӀаший хьожаш хилар йол хьокхеа ялат чуэцен техника кийчъярга.

Ялат чуэцилген юрта боахама продукташ кийчъелген паччахьалкхен лоархӀаме гӀулакх долга кхета а деш яхь лелаеча шин боахама викалаша партийни, профсоюзни организацей кулгалхошца цхьана цӀенхаштта кхоачашдир шоашта тӀадилла декхар.

Цу шин совхозах хӀаране 17 комбайн я. Цхьабакъда, АтагӀар бараша кхай тӀарча кемашта ремонт елга дикагӀа вӀаштӀехьдаьккхад. ХӀанзале тоа а яь кийча я 13 комбайн, юкейнса мастерскойра вож йиъ ремонт яь яла гарга я. ХӀаьта «Ермоловский» совхоза механизатораша йолаш ярех цхьайттанена мара ремонт яьяц, цар тӀа а цхьаццадола кхоачамбоацараш да: ча ловсаш долча секташта регулировка яьяц, стеблеподъемникаш екхаяц.

Ала деза, цу совхоза механизатораша йол хьокха техника кийчъеш хьинаре къахьийгалга. Совхозе йолаш йола косилкаш, йолхьингаш лоаца аьлча, йол хьоккхаш мел эша техника ремонт яь а яьнна даьтта хьекха кийча латт. «Атагинский» совхозера гӀулакхаш кхыча тайпара да. Укхаза йол хьокхаш эшача техникана ремонт яь баьннабац.

Ялат чуэцача хана схача комбайна, кхьйолча машина сиха техникески гӀулакх дара де мел дезар белгалдаьд шина боахаме. Эшаш мел дар тӀа а долаш хӀара совхозе дӀа-хьа лелаю шинша механически мастерской я.

Йол хьоккхача хана ара бе безача партийно-политически балха планаши социалистически яхьа хьалаши белгалдаьд «Ермоловский» совхозе, цхьабакьда, хӀанз а чӀоагӀданза да. Гойтара агитаци теркалъяьяц массанена гургдолча хьалтеха дахкан бригадай, механизаторий социалистически декхараш. «Атагинский» совхозе дикагӀа да из гӀулакх. Ялат кхедерий хӀаране социалистически декхараш хьалтеха доакх цӀеча угоалоке.

Доккхий кхоачамбоацараш гучадаьлар шин боахама централни хьатташка. Ковнаш лостам банза бӀеха да, складашка, ялат лоаттадеча помещенешка дезинфекци яьяц.

Ялат чуэцар эгтара лоархӀамера гӀулакх да. Из толаме чакхдаккхар нахах тийша да.

Цу боахамашка дукхха хана денз болх беш йоккха опыт йола механизатораш дукха ба. КӀезига лоархӀам болаш дац цар къахьегам нийса вӀаштӀехьбаккхар, ялат чуэцача къахьегаш мел волчун къахьегампара безам совбаккхар. Цхьабакъда, яхь лелаеча шин совхоза болхлой комитеташа боагӀа теркам тӀабахийтабац цу лоархӀамерча гӀулакха.

Л. РУДСКИЙ.

Доакъар Ӏалашду

Республика юрта боахама болхлой доакъар Ӏалашде болабеннаб. Мамогта дукхагӀа йол, сенаж, витаминни баьций хьоар, силос Ӏалашъяр — шитта да доакъар Ӏалашдерашта хьалхашка латта декхараш.

Укх шера 187 эзар тонн йол, 97 эзар тонн сенаж, 18 эзар тонн баьций хьоар кийчде деза республике.

Из болх эгтара хьалха дӀаболабаьрех йолча Шелковской районе дӀайийнача а эрий тӀаьннача а баьций кхо эзар гектар хьекхай, Наурски районе — цхьа эзар гектар совгӀа.

21 май тӀакхоачаш республике кийчъяьй ши эзар тонн сенаж, кхо бӀе тонн баьций хьоар, бӀе тонн совгӀа йол,

СССР КХЫЧА МЕХКАШЦАРЧА ГӀУЛАКХИЙ МИНИСТЕРСТВЕ

1974 шера 23 мае СССР МИД-е КНР гӀулакхий ханна поверенни волча Ма Ле-га заявлени яьй. Цу тӀа йоах советски оагӀоно, дика лоӀам гойташ, массаза а дикадар хилча ловш тӀаийдаьд китайски оагӀоно Хабаровска юхе СССР чурча хиш тӀа гӀолла Казакевича протоке гӀолла. эрсий - китайски договорни документаша маьххара, доазонца хиш никъ бодача хий лохденнача хана цун кемаш тӀехдувлийта яхаш даь дехараш. Советски оагӀонна халонаш гап советски чурча хиш тӀа гӀолла китайски кемаш чакхдувлара, нагахьа санна китайски оагӀо Советски Союза суверенни бокъонашн территориальни бӀарччали лоархӀача позицеш тӀа юха отте. ДӀакхайкадаьд Амурера Уссуре а юха а Казакевича протоке гӀолларча доазон наькъ тӀа китайски кемаш хиш лохденнача хана хьалха санна чакхдувлийта кийча хилар, китайски оагӀоно уж чакхдовла дезилга доазонцарча органаш-ка гӀолла, е дипломатически каналашка гӀолла хьалхагӀе а хьахойтаргхилар дага а кхоабаш. Советски оагӀоно юха а китайски оагӀонна предложени йоалаяьй Казакевичева доазонцарча протоке хин бух кӀоаргбеш балхаш цхьана де аьнна. Уж дергда кемаш лелара хьалаш тоадара духьа.

(ТАСС).

ПРОГРАММА КХОАЧАШЪЯЬЙ

«Лермонтовский» совхоза партийни организацерча марксизма - ленинизма лардий школе хилар итогови занятии. Цу школе дешаш ба совхоза цхьоалагIча отделене кхашка болх беш бола механизатораш. Царна юкъе ба республике а цIи хеза бола Ленина ши орден лелаю Матаев Берс санна бола нах. Цига деша мел вагIар коммунист ва. Юкъера йистеяккханза образовани я цар. Школана кулгал деш ва пропагандист У. А. Хадаев.

каддаиза цIахьош хилар. Вьетнамах, ГаргIарча Малхбоалех, Чилех лаьца хаьдда доля масалаш а доаладеш Л. Захаева хьахьеккар КПСС-еи Советски правительстваи арахьара политика классови, интернациональни чулоацам болаш хилар.

Л. Захаева жоп луш хинна шоллагIа хаттар дар 1974 шера, пятилетка къоастамбеча шера дар коллектива декхарех дола дош. Цо дика доашхаш дийцар «Лермонтовский»

ПОЛИТДЕШАРА ИТОГОВИ ЗАНЯТЕШКАРА

ДешабагIараша Iомадора марксизма - ленинизма халагIдолчарех дола цхьа дакъа — диалектически материализм. Дешара план йизза кхоачашъяьй. 22 заняти чакхъяьккхай. ЛадувгIараша Iомайир КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленума материалаш, машар безача низий Москве хиннача Дерригдунен конгрессен Алма-Ате хиннача торжественни заседанеи КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева даь къамаьлаш.

Дешара программа керттерча дешай хьакъехьа собеседовани яра формагIа дешара шера итогаш йир. Эггара хьалха къамьл дир Б. Матаева. Цо йийцар диалектически материализма категореш.

Пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера тха механизированни звенос къовсам лоаттабу гектара тIара 50 центнер хьажкIаш яхара тIехьа, аьлар цо. Иштта хьувкъам кхебара лаьтта дика кийчде, хаьннахьа уж дIае, царна гIулакх де, ца йоиташ чуэда езилга дика кхетаду оаха. Тха звеноцара нах из де гIерт, йизза кхоачашъю агротехника. Аз тхоай балхах доаладаьча цу масалаца да вай философе категоре бахьани цунах хьахулари, аьлар Матаева. Бахьан да агротехника йизза чакхъяккхар, хIаьта цунах хьахулар — дика хьийкъа хьажкIаш. Бахьанаи цунах хьахулачоаи юкъера бувзам хьахьоккхаш кхыдола масалаш а доаладир цо, белгалбаьккхар явленеш бахьанех тийша хилара Iилман а практически а лоархIам.

ДешавагIача Л. Захаева дийцар КПСС арахьарча политика классови, интернациональни чулоацам болаш хилара. Цу деша маIан дика даьшхар цо. КПСС арахьарча политика ленински белгалонаш, цун классовость, из машара политика хилар, цох доакха кхы дикадараш хьахьеккхар, белгалдаьккхар уж хIамаш вай социалистически строя чулоацам тIара хьадоагIаш хилар, парте арахьареи чуреи политика органически ювзаенна хилар.

Вай парте политика дунен тIарча дерригача революционни, прогрессийни низашца барт а цхьоагIо йолаш а я, аьлар цо. Дунен тIа латтача классови къовсаме коталон фактор я из политика.

Иштта белгалдаьккхар вай ханара революционни керттера кхо низ социализма дунен система, дунен халкъашта юкъера болхлой бувзам, халкъий къамаш мукъадахара болам дIахо чIоагIбареи цар барт тоабареи никъ КПСС совхоза а шоай звеной а коллективаша тIаийцача социалистически декхарех. уж кхоачашдеш доахача толамех. Цо дийцар хIанз укх сахьата шоаш деш долча балхех. Звено членаша цхьаккха а торо йитац, шоай декхараш кхоачашдара пайда па эцаш. болх кхетамцеи йоккха овсарле йолаши вIаштIехьбаккхарца.

Итогови занятешка къамаьлаш дир дешабагIача Байдаева, Умарова, Хатуева, Исраилова. Цар дийцар чулоацамь формеи хиланза даргдоацар цIаьхха хулар санна йолча материалистически диалектика категореш, дунен тIа хулаш йолча керттерча вIашдухьаленех. Царел совгIа, цу дешархоша жоп делар керттерча партийни документай — КПСС ЦК апрельскии декабрьскии Пленумий материалий, Москве хиннача машар безача низий Дерригдунен конгрессе новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьла хьакъехьарча хаттараш та а.

БIаргча хьийцача заняти чулоацам дика болаш чакхъяьлар, дувца оттадаьча хаттаршта нийса жоп делар дешабагIараша.

Бакъда кхоачамбоацараш а нийслора. Заняти сайрийна 6 сахьат даьлча е оттаьяр. Из ха тIаккхоачаш хьаенар кхо саг мара вацар. Вожаш хьабахкарга ах сахьат гаргга хьежа дийзар. Юрта хIанз дукха да сагота балхаш, баьдъяллалца болх бе гIерт механизатораш. Цудухьа кхы а тIехьъяьккха ялае бакъахьа хила мегар заняти.

ХIаьта заняти еш хиначa совхоза отделене уллохе нийсла яр. Iоховша гIандаш тоъацар, цудухьа цхьабола нах заняти чакхъяллалца уралатта безаш хилар. Масане а далаьзар дешара, программа хаттарашта дала мадоагIара кIоарга чулоацам бола жоп. Заняти дикагIа чакхъяргьяр пропаганда гойтара пособех е технически средствах пайда ийцабаларе.

Заняти йистеяьначул тIехьагIа цу кхоачамбоацарашта пропагандистен дешабегIарийн теркам тIабахийтар. Заняти чакхйоалаш къамаьл дир совхоза парторганизаце секретара И. Катаева. Цо белгалъяьхар укх дешара шера башхалонаш, даькъала бийцар дешабагIараш дешара шу йистедаларца, къахьегача а дешача а цар доккхий толамаш дахар ловш доэна баьккхар царна, хьатIадоагIача дешара шера дика кийчле тIахьийхар.

В. АХМАТУКАЕВ,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома политпросвещене ЦIен консультант.

КХОАНА — ХИМИКА ДИ

ШОЛХЛЕНЦА ДЕЗА ЦIЕЙ

Кховна, 26 мае, химически, мехкдаьггачакхдоахача, мехкдаьттахимически, микробиологически промышленноста миллионаш болча болхлоша деза дергда шоай цIей — химика Ди.

Укх шера вай мехка боккха лоархIам бола политически событи хулча СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш деча хьалашка дезду шоай цIей Советски мехкдаьттахимикаша.

Дерригa советски халкъ санна, доккхий социалистически декхараш тIаийдеш, керда къахьегама толамаш доахаш накъаболх химически промышленноста болхлой хоржамаш деча денна. ИйслагIча пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера план хаьал хьалха кхоачашъе лаьрхIа ба уж.

Вай парте XXIV съездо белгалдаьккха да коммунизм чеккагIа хьалъяра химически индустри боккха лоархIам болаш хилар.

Тахан хими масса долча гIулакха юкъе я: Iилмана, промышленноста, юртбоахама, унахцIено лораяра, дерригача вахара. Вай парте, правительства даим йоакхо еш хилар бахьан долаш Iилмахой, болхлой, специалистий хьинарах вай мехка советски Iаьдал эттача юкъа низ бола мехкдаьттахимически промышленность кхеллай.

Химически продукци арахецара СССР дерригача дунен тIа шоллагIа моттиг лоацаш я.

ХIанз вай мехка атта корорггаьц мехкдаьттахимически промышленноста предприяте йоаца, цу тайпара предприяте хьалъеш латташ йоаца район.

Шерра карадерзадеш да керда материалаш арахецилга. Цу материалашца халкъбоахам Iалашбаро технически прогресс дегIайоалаю.

Къаьстта лоархIам болаш да авиастроени, ракетни техника, машиностроени, электротехника дегIаяра эшаш йола синтетически материалаш — каучук, пластмасса, синтетически волокнаш, лакови кIув арахецилга.

Iалаьмате доккха дакъа лоац мехкдаьттахимически индустре юртбоахама производство дегIайоалаяра юкъе. Ховш да, минеральни удобренеша хьувкъам дегIабар 50 процент совгIа хулийтилга.

СССР юртбоахама Министерства лаьрхIачох, 1968 шера юкъйиххьачул 37 миллион тонн удобрени дукхагIа юкъеяхьарах 1975 шера фийг бола ялат — 18 миллион тонн, коартолаши баьцадаараши — 12.7 миллион тонн дукхагIа чуэца тарлургда.

Хьувкъам лорабара йолча химически средствашка дIадахача хIара сомо 10—12 сома маьха юртбоахама продукци лургья. Баьцаш лораяра йолча химически средствашa 1975 шера 8 миллиард сома юртбоахама продукци лургья.

Пятилетка керттера декхар кхоачашдара — къахьегамхой вахара хьалаш тоадара боккха лоархIам болаш я мехкдаьттахимически промышленность. ХIанз химически волокнах пайда а эцаш вай мехка 90 процент зиппи 96 процент даьрев кIадаш арахец. Укх пятилеткагIа бахача наха товараш арахецара кхаь даькъах ши дакъа химически волокнаш, кхаь даькъах цхьа дакъа пластически бедали дIаяхийта лаьрхIа.

Халкъбоахама химизацена иштта чIоагIа терко еш хилар общественни производства эффективность лакхъяра вай парте еча йоакхонца дувзаденна да.

Химически материалаш производства юкъеяхьаро Iалаьмате дукха, маьха еза йола Iалама материалаш, кхачан продукташ кхоейтт. Масала, натуральни волокнашта меттел, химически дараш леладарах хIара шера 2 миллиард сом пайда боал. Духхьал Грозненски химически комбинато хIара шера арахецача синтетически этилови спиртаген ацетонаген 3,5 миллион пунт кIа дIагIоргдар. ХIаьта, берригача мехка гIолла лаьрхIача мехкдаьттахиме 6 миллион тонн кIа, 1 миллион совгIа кхачан хьоаналаш юртбоахама дукхача болхлой къахьегам кхобайт.

Цудухьа керда предприятеш хьалъяран йолаш яраш кердаяхаран ийслагIча пятилетка Iалаьмате дукха рузкъа хьакъоастадаьд паччахьалкхено. Химически промышленносте капитальни вложенеш 1,9 дукхагIа я, вешта аьлча 17,2 миллиард сом да. ХIаьта, мехкдаьттачакхдоахачеи, мехкдаьттахимически промышленностеи уж шозза дукхагIа я.

Кердача къахьегама толамашца дезду химикий Ди СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химкомбината коллективо а. Комбината коллектива шолхленца деза да химикий Ди — цу дийнахьа болх бе йолаеннай цар предприяти.

1954 шера май бетта фенол, ацетон арахецарца дIаболабу предприяте шийн болх. Укх шера шийн ткъо шу дизар дезду цо.

Цу юкъа партеи правительстваи даим йоакхо яр бахьан долаш, химикашен гIишлонхошен низ ца кхобеш къахьегар бахьан долаш хIанзара йоккха химически производство хинна дIаэттай комбинат. ХIанз Къилбаседа Кавказе, вай берригача мехка а езача органически синтеза йоккхагIйола предприяти я из. Комбината продукци Советски Союзе яьза ца Iеш, шерра йовзаш я доазол дехьарча мехкашка. Химкомбинато арахецаш дола фенол, ацетон, изопропилбензол дIайийду Германски Демократически Республике, Чехословаке, Венгре, Югославе, Финлянде, Шведе, Голланде, Австре, Швейцаре.

1954—1964 шерашка дIахо хьалъеш йоагIа химкомбинат. Цу шерашка аргI-аргIагIа производства юкъедоаладу фенол, ацетон, синтетически этилови спирт, полиэтилен, синтетически дубитель арахецилга. Ерригача коллектива, партийни организаце низ, хьинар керда цехаш хьалъяран уж балха юкъейоалаяран тIадерзадаьдар.

Къаьстта хала хилар предприяте коллектива давлени лакхъярца полиэтилен арахеца доладеш. Цу тайпара полиэтилен вай мехка цхьаннахьа деш дацар, долла хIама хьаIомаде дезаш дар. Еззача тайпара яцар оборудовани, юххьанца арахецаш дола полиэтилен дика хилацар. Специалистий, болхлой дукха къахьега дийзар давлени лохъярца полиэтилен арахецар карадерзадаре.

Советски Союзе эггара хьалха промышленни полиэтилен арахецара производство толамца карадерзаяр бахьан долаш дукха болхлой, специалисташ правительственни совгIаташца белгалбаьхар. Царна юкъе бар болхлой Ю. А. Филатов, Т. У. Плиев, инженер В. И. Зверев, иштта кхыбараш а.

Комбинат хьалъяьлар. Цхьабакъда, предприяте коллектив карагIдаьннарех кхоачамбаь Iе дага яц.

Iилма-технически прогресс дегIайоалаярца кхы дIахо а технологически процессаш тоаяра, производства интенсификаци яра тIатеIIа къахьег цо.

ПланагIа арахеца дезачул ацетон, фенол — 3,7; спирт — 1,4; полиэтилен — 1,8; дубитель — 1,5 дукхагIа арахец комбинато. ТIеххьарча 8 шера предприяте шозза дукхагIа продукци арахец. Цу юкъа щекински химикий опыт шерра юкъейоалаярах предприяте коллектив 20 процент кIезигьеннай.

Продукци дукхагIа арахецарца, къахьегама овсарле лакхъярца цхьан комбинате иштта теркам тIабохийташ леладу продукци дикагIа хьаяра, цунга дIабода мах лохбара, бедала, реагентаща, электроэнергена кхомбара, къахьегамхой вахара хьалаш тоадара гIулакх а.

Къаьстта хьинар айдаь къахьегаш ба комбината болхлой ийолагIча пятилетке. Ер пятилетка йолаелча денз планал совгIа 10 миллион сома маьха лакхехьарча сорта продукци арахийнай комбината къахьегамхоща. Предприяте арахецаща пхе тайпарча продукцена паччахьалкхен дикала Знак еннай. Из ерригача продукци боарама 33,6 процент я.

Технически прогресс яра, производство тояра доккха дакъа лоац комбината рационализатораща, изобретателаша. Комбинате хIара виълагIа вола болхло — рационализатор ва, коммунисташта юкъе хIара шоллагIвар ва рационализатор.

Комбинато болх беча 20 шера 13,5 эзар совгIа рационализаторски предложени, 103 изобретени юкъейихьай производстваи. Из бахьан долаш хIара шера 11,2 миллион сом пайда хул. Хьинаре болча рационализаторех ба И. Д. Шевлаков, А. В. Кудринский, З. Х. Чингариев, иштта кхыбараш а. Дика вIаштIехьаьккха лелаю комбинате цехашта, сменашта, участкашта, бригадашта юкъера социалистически яхь, «профессех дикагIвар» яха сийлен цIи яккхара яьржа яхь.

Социалистически яхье хьалхле лелаеш хьайоагIа № 131 йолча цеха, ремонтно-механически цеха коллективаш. Р. К. Дадашева, Н. И. Кузнецова кулгалдеш йола сменаш, Ю. Э. Ракицке кулгалдеш йола бригада, иштта кхыбараш а.

Профессех дикагIвар гучаваккхара йолча социалистически яхье хьалха баьннаб аппаратчикаш И. И. Клименко, Н. Д. Соколов, Ю. А. Семенов, иштта кхыбараш а.

Комбината 75 коллективо коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи лелаю. ХIаьта, 1710 болхлочо коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаю. Социалистически яхье даьхача доккхийча толамех комбината 110 болхлочоа Советски Союза орденаши медалаши еннай, 519 сага Ленински юбилейни медаль, 422 сага «1973 шера социалистически яхье котало яьккхар» яха значокаш еннай.

Чакхъяьнначеи хIанзарчеи пятилетка 33 кварталагIа Ерригсоюзни социалистически яхье 28 котало яьккхай химкомбината коллективо. Укх шера хьалхарча кварталагIа юха а хьалхара моттиг яьккхай цо.

Уж толамаш ши-шегIа хьахинна дац. Комбината кулгалхоща, партийни организаце, специалистаща, болхлоша тIатеIIа творчески къахьегарах, дика вIаштIехьъяьккха социалистически яхь лелаярах даьнна беркат да из.

Дег тIара къоабалдаь КПСС ЦК берригача харжархошка, гражданашка даь Кхайкарал тIа а ийца комбината коллективо дош деннад хоржамаш хула ди — 16 июнь тIаккхачале планал совгIа Даьхенна 1,3 миллион сома маьха продукци дIаяла, ерригача продукце 35 процент дикала Знак йолаш дIачуяла, № 15 йолча цехе керда, низ бола агрегат балха юкъейоалае.

Комбината коллективо доккхал ду СССР Лакхехьарча Совета кандидаташта юкъе шоай новкъост, дикагIйола аппаратчица, Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеш йола Черкунова Лидия Кузьминична хиларах.

Дог гIоздаьна, кхы а доккхагIа къахьегама толамаш даха догаболаш накъаболх химкомбината болхлой шоай цIейна.

А. КОСМИН,
СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химкомбината парткома секретарь.

Нохч - ГIалгIай химзавода коллективана юкъе къаьстта дика къахьегама толамаш дахарца белгала ба краснотеречни участка болхлой, вокхагIа вола аппаратчик Ю. И. Колганови цун гIонча Т. Цатуровай. Ди дIадахийтац цар шийне шоай заданеш тIеккхоачаш ца еш. ХIаьта цар кийчъяь продукци дикал лакха йолаш а хул.

Химика ди хьатIаккхачале бетта задани кхоачашъе аьнна дош деннадар Колгановеи Цатуровайи. Денна доц толамца кхоачашдаьд цар.

КПСС ЦК вай мехка берригача харжархошка, гражданашка СССР Лакхехьарча Совете хургдолча хоржамашта къахьегама хьинар айдаь накъа гIо, аьнна даь Кхайкарал хьал а лоацаш Даьхена дикагIа йола продукци дукхагIа луш къахьега дош деннад химикаша.

СУРТА ТIА: краснотеречни цехе болх беш ба Ю. Колганови Т. Цатуровай.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Юкъера школа чакхъяьккхачул тIехьагIа «ДIахо фу дергда аз?» яха хаттар духьалъэттанзар Мейриева Лайлайна. Цо деша ягIаш уйла яьяр цу деша. Школа йистеяьккхачул тIехьагIа производстве балха яха лаьрхIар Лайлас. Цхьабакъда мича яхача, малагIа професси хержача бакъахьа я? Цун уйла е езаш дар. Эггара тIехьа цIагIар барашца, шийца деша баьгIача мехкараща дага а яьнна химкомбинате балха яха лаьрхIар комсомолкас. Химкомбината болхлой эшаш бар.

Иштта хилар Лайлах химик. ХIаьта хIанзле алхха химик хинна ца Iеш, заочно дийша, говза болхло ма хиннай цунах. Комбината № 17-18 йолча цехе дикагIа йола аппаратчица лоархI Мейриевайх, цуйна 5-гIа разряд еннай квалификационни комиссе. Дика, говза болхло хиларал совгIа, Лайлас хьинаре дакъа лоац цеха общественни вахаре а.

СУРТА ТIА: Мейриева Лайла.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ШИЙ ПРОФЕССИ ЕЗАШ

Грозненски химзавода дикагIболча болхлой цIераш йоккхаш эггара хьалха хьахаю вайнаьха кхалсаг Масаева Тамара. Предприяте кулгалхоща а шийца балха болча новкъосташа а цхьатарра сийдеш а лоархIаш а я из. Химзавода ветеранех лоархIаш я Тамара. Ветерани къонали яха дешац вIаши тарлуш дац аьнна хеталургдолаш да. Дале а, Тамара хоза дегI-кеп долаш, гIаххьа низах енна къона саг я.

Ткъаь дикь шу хьалха дIаболабир шийн къахьегама никъ Масаева Тамарас. Геттара къона, кхувш йоагIаш йоI яр Тамара цу хана. ТIа да а воацаш биса дезал кхаба нанна хала хилар дика кхетадеш хилларах яхар Тамара юххьанца балха йодаш.

Карагандински областерча Балхаш яхача городера цIаста рудах увш йола гIум, жагIа, кхыйсла хIама дIайоаккха йоккха фабрика хилар Тамаре хьалхара балха моттиг. Бакъхургдац Тамарас боккхача безамца дIаболабир шийн болх аьлча. АттагIчарех яцар Тамарас хержа хинна професси, болх баьчарна а низкъала дар из болх бе. Нанна ше йоацар кхы новкъост ца хилар дага ца даьлча из хьаяла а мегар цу балхара. ТIехьагIа, цхьа ха яьлча, уж шийн эсала уйлаш дагаехача цIийлора Тамара. «Ма дика болх ба сагага аз ца хайта уж сай уйлаш». — аьле хеталора цунна. Балхага ме ялла, говзал лакх ме лу халонаш тIехьашкаювлар, балхаца чам болар. «ХIанз-м низагIа яьккхача а яргьяцар со сай балхагIа», — моттар Тамарийна. Ше балхара чуккаьчача дийнахьа шийна карагIдаьнначох, нийсъеннача халонех, шийна безабеннача новкъостех лаьца цIагIарабарашка дувцар Тамарас. Цун шийн балхах гIозъялар совдувлар шийца цхьан цIагIарбарий а фабрика балхах дог лазаш, толамаша гIадъухийташ, кхоачамбоацараша уйла яйташ хиларо.

Ийс шера къахьийгар Масаевас цу фабрике. Цу ийс шера болхлой коллективе хьалкхийна, лакха сакхетам бола, ше хьалаьцача къахьегама наькъа тIара яргйоаца болхло хинна дIаэттар Тамара.

1959 шера шийн дезалца цхьан Грозне кхаьчар Масаева. Балха моттиг харжа езаш яр. «ХIанз мукъа кIеззига атта болх лаха хьайна» яха хьехараш дора цхьаццаболча бовзачар. «Из са никъ бац, со балха коллективе Iема, болхлочун професси езаш я», — аьле ховладора Тамарас уж хьехараш.

Химзаводе стеклотарни цехе балха эттар Тамара. ХIама хара, Iомадара тIерайсьа из, сакъердалуш яр шушаш хьаярца, уж мишта еш я ка чIоагIа безам болаш а яр. Шийна йоазаш йоаца аппаратчикий говзал лоаццача хана кара а ерзаяь, № 2 йолча шушаш еча цехе дикагIболча болхлошта нийсса болх бе йолаелар Тамара. ДикагIйолча оагIорахьа ше дIайовзийтар Тамарас заводе Производстве болх дика беш хиларал совгIа, тайп-тайпара къахьегамца бола шийн балхара новкъостащца дика товш, изкъостал эшачоа массаза а гIо де кийча йолаш, шийн хьаштаи хьалха тетташ йоацаш хьайоагIа из тоам бола кхалсаг.

Дикача къахьегамца белгалваьнначун сий деш, из хьалха доахаш, цуьгара масал эцаш да вай советски наьха а ерригача вай общества а закон. Иштта сий даь, боккха тешам бейна лоархIаме гIулакх тIадиллар 1962 шера Масаева Тамарийна а: Грозне Октябрьски райсовета депутаталла хержар из. Шийна тIадиллача гIулакха бехктоккхам дика кхетабеш йолча Тамарас бакъбир новкъостий шийх бейна тешам. Балха тIа кIаьдъяларах, кхыдола гIулакхаш нийсдаларах ха кIезига хилча а цIаккха мел ца долийташ шийн депутатски декхараш, наьха хьашташ кхоачашдеш хилар Тамара. Вешта, из-м Iомаенна а яцар шийх тийша диса гIулакх моллагIча тайпара де а, эсала дита а. Депутат хиларца кхоачалуш бацар цун общественни болх; цехкома член а яр из.

ВорхI шера шушаш еча цехе балха хилар Тамара. Цул тIехьагIа, хIанз ше балха йолча басараш деча цехе, цу цехера болх тоабара гIулакха из хьачуяр дийхар цунгара завода кулгалхоша. Производства хьашташ массаза а керттера лоархIаш хинна Тамара раьза хилар басараш деча цехе болх бе.

БархI шу хьалха, Тамара укх цехе болх бе йолаеннача хана хIанз йолча тара яцар цех. ДукхагIдола балхаш кулгашца де дезаш, ницкъала дар. ХIаьта хIанз-м дуккхача производственни процессашта механизаци а я, аттача баьннаб болхлой къахьегам.

Укхаза а, завода кулгалхоша лийрххIача тайпара, шийн массазара оамал гучаьяьккхар Тамарас: дукха ха ялале производственни план 100 — 120 процент кхоачашъе йолаелар из. ХIанз цехо планагIа 230 тонн басараш арахеца дезача 250 тонн, кхы совгIа а басараш арахец.

«Болхлошта болх хьабара цхьацца новкъарленаш йолаш моттигаш нийслу цкъаза. МоллагIчун бехкагIа из дале а кхоачамбоацараш дIадаха гIерта мара Тамара цу гIулакха ши кулг вIаштIа а дилла Iокадаш хозаргдац», — яхаш дувц цеха воккхагIча аппаратчика Колганов Юрий Ивановича.

Масаевай дика къахьегам дуккхаза а белгалбаьхаб тайп-тайпарча совгIатешца: Ленински юбилейни медалаца, Сийлен грамоташца, ахчан премешца. Цул совгIа, краснодарски «Анапа» яхача курорте яха путевка елар цунна 1970 шера предприяте. 1972 шера цIаьхха а, ГуржегIарча «Цхалтубо» яхача курорте яха путевка елар.

ХIаьта, укх деноцъха «коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цIи яларца белгалдаьлар Масаева Тамарийна шийн цIой—химикий Ди.

Л. АУШЕВА.

ХЬЕХАРХОЙ ЛЕКТОРИЙ

Дукха ха яц Яндрерча бархIшерарча школа хьехархоша шоай лекторий вIашагIъелла. Лоацчача хана цар тоъал дика толамаш даьхад шоашта тIадилла лоархIаме декхар кхоачашдеча.

Бахача наха юкъера идейно-политически болх чIоагIбара, дынах юхедиса гIулакхаш дIадахара тIаберзабаь ба лекторе берригa болх. Лекцей темаш тайп-тайпара я. «Партеи правительстваи дунен халкъашта юкъера машар чIоагIбара лелабу болх», «Советски Союз хьакхоллар», «Зикари цунах доала зен», иштта кхыяраш.

Шоай декхарашца дика лоархIабеш, тIадилла гIулакх толамца кхоачашдеш бола хьехархой кIезига бац школе. Царех ба гIалгIай мотти литературеи хьехаш вола Б. Б. Бариев, биолог М. А. Ахриева, истори хьехаш вола В. Х. Латыров.

КIоаргга чулоацам болаш а дика язъяь а яр «Исламах юхедисача гIулакхашца лоаттабу къовсам» яхаш йола Бариев Бахьаудлина Бадрудина шийн участке йийша лекци.

Юххьанца дукха бацар дынна духьаларча лекцега ладувгIа безам бараш. КIеззигачарца дIаболабир Бадрудина шийн лоархIаме болх. Цкъа а шозза а яхар мо юртахоща къамаьл хилар цуп, тIаккха нах шоаш ухар из волча, цхьаьца хаттараш жоп лохаш. Иштта вIаштIехьдаьлар цун юххьанцара халонаш эшае а кердадар довзара тIехьара наьха безам лакхбе а.

Цудухьа къаьстта дика чакхъяьлар Бадрудина дукха ха йоаццаш йийша лекци, Цига цо шийн юртахошта дийцар тIехьдиса, эшаш доаца гIулакхаш дIадахарах лаьца.

Барнева йийшача лекцега ладувгIаш дукха юртахой бар, цар тайп-тайпара хаттараш телар, шоаш ца кхетача хIамаех лаьца. ХIаьта Бадрудина царна дизза, доагIаш дола жоп а делар. ЛадувгIаш хиннараш чIоагIа раьза болаш дIа-са къаьстар.

Иштта шийн декхарех дика лоархIавеш ва тха школе истори хьехаш вола Латыров Виктор Хасоевич а. Цо луш йола историе урокаш чулоацам кIоарга болаш, ладувгIа дог доагIаш хул. хIаьта хIара уроках дика вIаштIехьбаьккха кхетама болх а лелабу цо. Латыров Виктор Хасоевича лекце тема яр «Адамашта юкъера доттагIал чIоагIдара наькъаш» яхаш. Цо шийн лекце тIа дийцар хьаьнал къахьегаш болча советски нахах лаьца. Масала, тха юртарча школашка дукха ба тайп-тайпарча къамех бола хьехархой. Укхаза ба эрсий, украинцаш, гIалгIай, кхы дуккхача къамех бола нах. Уж шоайла дика товш, цхьана хьаьнал къахьегаш ба. Из хургдацар В. И. Ленина хьехамца, цун васкеташ кхоачаш а деш, советски нах коммунизм хьалъеш бецаре. Из да ленински къамий хьакъехьарча политиках даьнна беркат.

Бахача наха юкъе иштта дика лекцеш еш хьехархоша Ахриевас, Котиковас, Маркеловас, кхыбараша. Уж каст-каста хул берий дай-ноаной болча, цига цар къамаьлаш ду, лекцеш еш.

Ф. ХАМХОЕВА,
Наьсарен района Яндрерча юкъерча школа хьехархо.

№ 10 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

КПСС Нохч - ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» аргIанара 10-гIа номер араяьннай.

«СССР Лакхехьара Совет харжара накъадолхаш» яхача рубрикана кIалха кепатеха я «Хоржамий кампане керттера ха» яха статья.

Номер тIа араяьхай депутаталла харжа оттабаьча кандидатий С. С. Апряткина, Ж. Бисултанова, Б. И. Бреславске, И. А. Герасимова, З. Т. Цаурбековай, М. С. Умхаджиевай, Ш. Х. Эсмурзиева биографеш. Вокх кандидатий биографеш хьатIайоагIача номер тIа хургья.

«Деза денош» аьнначa рубрикана кIалха я химика Денах йола цифраши факташи. Беседаш яра араьккхай КПСС обкома юртбоахама отдела заведующе заместителa В. Шимкой «Дика кийчле ялат чуэцара» яха статья.

«Опытеи дагаваларея трибуна тIара» Сунженски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза бригадира Ю. Костоева дувц ялат кхедеш шоай коллективо лоаттабеча къовсамах.

«Iилма - атеистически балха энтузиасташ» яхача рубрикана кIалха я агитатора Н. Саидова беча балхах йола Х. Мукаева корреспонденци. Беседаш еча накъаяргья Ф. Иванова «Капиталa мехкашкара классови тIемаш» яха статья.

Ветеринарни болхлой совещани

Нохч - ГIалгIай Iилма-тохкама ветеринарни станце (НИВС) хилар республика районий керттерча ветеринарни лорий, районий лабораторей заведующей, ветеринарни станце Iилман болхлой, республика лабораторе отделий заведующей совещани. Совещани яьр республика юрта боахама министерство яр.

Цига дийцар бруцеллеза духьалара керда вакцина производствана юкъейоалаярах дола дош. Мехка тайп-тайпарча крайшка, областашка даьча токкамаша хьахьеккхад из вакцина цул хьалхагIа мел хиннарел пайданегIа йолга, хIаьта вай республика хьалххара барашца из шерра юкъейоалае бокъо а яьннай. Цу вакцинах, цунах барг болча пайдах, из мишта юкъейоалае еза хьахойташ доклад йир совещане НИВС эпизоотологеи микробиологеи отдела заведующе, ветеринарни Iилмай кандидата Г. Г. Черемисина.

Совещане къамаьлаш дир республика юрта боахама министра заместителa Г. А. Петросова, юрта боахама министерства ветеринарни отдела заведующе Н. В. Пасечне, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома юрта боахама отдела сектора заведующе Б. Б. Найденова.

Совещане балха юкъе дакъа лаьцар РСФСР юрта боахама министерства вокхагIа волча ветеринарни лоро эпизоотолога Н. Д. Жиханова.

Г. ВОЛИК.

ДИКА ХОАМАШ

ДЕКХАРЕХ ЛОАРХІАБУ

Хьнмаре къахьегаш я коммуниста Тарасов Александра кулгалдеш йола локомотивни бригада коллектив.

Цо дІа-юха йигай 300 беза мухь тІабола состав, цара планал совгІа дІабихьаб 100 эзар тонн халкъбоахама мухь, кходаьд 150 тонн дизельни доагор.

Дика къахьегама толамаш доах тепловозий машинисташа Коваленко Александра, Магомадов Валида, Яитуганов Алиса кулгалдеча локомотивни бригадаша. Цар хІаране 5—7 тонн дизельни доагор кходаьд.

Советски Союза Коммунистически парте ЦК СССР берригача харжархошка, гражданашка даь Кхайкарал къоабалдаь хьал а лоацаш къахьегама вахте отта лаьрхІад колонии коллективо. Цо дошденнад хоржамаш хула ди тІакхоачаш 50 беза мухь тІабола состав дІа-юха йига, нормал совгІа 25 эзар тонн мухь дІабахьа, 15 тонн дизельни доагор кходе.

• • •

СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дёча ден сийна вахте латт Грозненски вагонни депо коллектив.

Массайолча цехашка, сменашка, бригадашка тІаийша декхараш тІехкхоачашдара шерра яьржай социалистически яхь.

• • •

Укх деношка къаьстта дика къахьегаш ба автоконтрольни пункта ремонтникаш. Планал совгІа дукхача воздухораспределителашта ремонт яьй цар. Ер шу доладелча гІоне 70 эзар сом пачхаьалкхен рузкъа кходаьд вагонникаша.

Уж толамаш доахача доккха дакъа лаьцад слесараша, коммунистически къахьегама ударникаша Алиев Лом-ІаьЛас, Альсамбеков Даке, вагонашка хьежача Новиков Константина.

А. ГЕОРГИЕВ.

ЯЛАТ ДІАДИЙНА БАЬННАБ

СССР Лакхехьарча Совете дерггІолча хоржамашта къахьегама хьнпар айдаь накъаболх МагІалбика района «Кавказ» колхоза колхозхой. Укх деношка чакхдаьннад боахаме бІаьстан юв юртбоахама культураш дІаера балхаш.

Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьннаб массанел хьалхагІа бІаьстац культураш дІадийна яьнна П. Латунови М. Шалевиьйи керте латтача бригадай кхаш леладераш.

ХІанз дІайийнача культурашта гІулакх деш ба кхаш леладераш.

С. МУРЦАЛОВ.

КХАЙКАРАЛА ЖОП ЛУШ

Ханал хьалха кхоачашъю пачхьавалкхенна шура, дулх, фуаш дІадалара планаш тха хьайбаш леладераша. ХІаьта пачхьавалкхенна дулх дІадалара района совхозашта юкъе яьржача якъе хьалхара моттиг а яьккхай цар. Апрель бетта планагІа 1426 центнер яккха езаш хиннача 1602 центнер шура яьккхар. ТІехкхоачашйир дулх даккхара, фуаш гулдара планаш а.

ХІанз хІара дийнахьа совхозе йоажха шура а планагІа сикха езачул дукхагІа я, хІаьта пачхьавалкхенна дулх дІадалара ах шера план кхоачашъяьа кхоабаш 5 эзар хьакха я. Къастта дулха лаьрхІа дІалургья уж.

Совхоза фермашта юкъе яьржача якъе хьалха я цхьоалагІча отделене ферма. ХІаьта доярашта юкъе яьржача якъе хьалхе Къахьегама Цеча Байракха ордена кавалера, Нохч - ГІалгІай республика Лакхехьарча Совета депутата, коммунисте Ахмаева Бекисатен Октябрьски Революце, Къахьегама Шеча Байракха орденаш лелаеча, КПСС членалла кандидата Газиева Батусен яьккхай.

КПСС Центральни Комитето СССР-а берригача харжархошка, гражданашка даьча Кхайкарала жоп луш, пачхьалкхенна дулх, шура, фуаш дІадалара ах шера план СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача дийнахьа кхоачашъе лерхІ совхоза хьайбаш леладераша.

Дика къахьегаш накъаболх хоржамаш хургдолча дейна совхозе кхаш леладераш а Тоа а ... кийчон линейка тІа дІаоттаяьй ялат чуэцаш. доакъар Іалашдеш хургдолу совхозе ... техника

В. АЗМАИНОВ.

Ачхой - Мартановски района «Самашкинский» совхоза парткома секретарь.

ДОАКЪАР ІАЛАШДЕЛГА— САГОТАГІА ДОЛА ГІУЛАКХ

Хьайбаш кхоачамхилал доакъараш Іалашдеш дукха болх бе безаогба укх шера Наурски района юрта боахача къахьегамхой. ПланагІа йол— 22 эзар тонн, сенаж — 5 эзар тонн Іалашъе, 1500 тонн баьцний хьоар кийчде дезаш. Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара ворхІ эзар гектара тІара дукхача шерашкен цхьан шерен тІаювла, ши эзар гектара тІара эрий тІаювла баьцаш хьакха езаш ба района доакъар Іалашдераш.

Из болх сихен дикен чакхбаккхара хІанзле дика кийчо яьй района боахамаша. ЛаьохІача ханал дукха хьалха тоа а яь кийчон линейка тІа дІаоттаяьй 66 косилка, 30 йолхьинг, хьекха буц хьагул а еш цунах холаш ду ялх агрегат, 20 пресс-подборщик, инвентарь.

Боккха теркам тІабахийтаб баьций хьоар Іалашде кийчо яра. ХІара колхозе баьций хьоар кийчду «АВМ-0,4» марках йола цхьацца агрегат я. ХІаьта «Красное знамя», Ленина цІерагІча колхозашка гранулированни доакъар кийчду «ОГМ-08» марках йола ши агрегат хургья болх беш.

Доакъар Іалашдара планаш уттаеш, дукхача шерашкен цхьан шерен дІаювча баьций хьувкъам лакхбара, Іалашду доакъар дика хилийтара де дезар дувцаш района еррига колхозашка правленей заседанеш хиннай.

Белгалдаьккха доагІа, райоие юкъера лаьрхІаче гектара тІара чуэца баьций хьувкъам хІанз а кІезига болга. Цхьабакъда цхьадолча боахамаша дика хьувкъам кхебу. Иштта, «Красное знамя» колхозе соажа цхьен шера тІаювлача баьций хІара гектара тІара 21,8 центнер йол хьекхар. Цунца цхьана «Россия» колхозе гектара тІара чуийцар 9 центнер мара хилвнзар, хІаьта Ленина цІерагІча колхозе — 10,2 центнер.

Цу тайпара сурт да дукхача шера тІаювла баьцаш хьувкъача а. «Красное знамя» колхозе шер-шера тІаювлача баьций соахка хІара гектара тІара 60 центнер йол кийчъяь хиннаяле, «Россия» колхозе гектара тІара 13,6 центнер мара Іалашъяннзар.

«Красное знамя» колхозе доакъара культураш кхеяран доакъар Іалашдаран массехк шу хьалха лаьрххІа вІашагІъелла бригада я болх беш. Бригада кара да доакъара культураш кхеяра хьакъоастадаь латташ, тайп-тайпара техника. Цига болх беш бола нах доакъар Іалашдара дика опыт йолаш ба.

Цу бригада хІара шера дикача доакъарашца Іалашду колхоза хьайбаш.

«Красное знамя» колхозе санна доакъар Іалашдара лаьрххІа бригадаш вІашагІйоккха еза кхыча колхозашка а.

Колхозашка тешаме доакъара база йоллара йиш хулийтача торонех цаІ я хий дуллаш йола культурни даьгІенаш. Цар йоагІа йоакхо ю района колхозашка.

Иштта, укх шера бІаьсти «Россия» колхозе — 192 гектара тІа, Ленина цІерагІча колхозе — 100 гектара тІа культурни даьгІенаш вІаштІехьъяьхай. «Россия» колхозе даьгІенашта Іунал деш лаьрххІа звено я. Цун кара я хий дуллаш йола тайп-тайпара агрегаташ.

«Красное знамя» колхозе культурни даьгІенаш хьаяь кхоалагІа шу да. ХІаьта хІара шера цигара дика хьувкъам а чубахь. Масала, соахка цу даьгІений хІара гектара тІара 325 центнер баьццара доакъар чуийцар колхозо.

Укх шера кхы а 490 гектара тІа культурни даьгІенаш хьае лерхІ района колхозашка. Иштта, «Россия» колхозе — 190 гектара тІа, Ленина цІерагІча колхозе — 100 гектара тІа, «Красное знамя» колхозе — 200 гектара тІа.

«Красное знамя» колхозе санна, культурни даьгІенаш хьаяра эшаш хургдола фу, кхыдар Іалашдара, лаьтта кийчдара хІанзэ а йоакхо е еза кхыча колхозашка а. ХІаьта «Красное знамя» колхозе фуна лаьрхІа баьцаш я кхеш.

Лакхе дийшача тайпара, хьувкъам лоха, доакъара культураш дІаюв латташ кІезига хилар бахьан долаш хІара шера «Россия» колхозе кхоачамболлаш Іалашдац доакъар. Доакъара база чІоагІъяра ле дезараш тохкаш хиннача колхоза правлене. Тийрка йисте улла, хІаьта бІаьсти Тийрка хиво къайладоаккха 220 гектар лаьтта карадерзадара проектно - сметни документаци кийчъяьй. ХІаьта из лаьтта карадерзадара балхаш а дІадоладаьд.

Укх шера цу лаьтта цхьан дакъа тІа доакъара культураш дІаювргья, хІаьта тІадоагІача шера дерригача лаьттан тІа дукхача шера тІаювла бІаьцаш дІаюзргья. Цу гІулакхо доакъара база чІоагІъяра доккха новкъостал дергда колхоза, цунца цхьана хьайбай продукци алсамъяккха тоьо а хулийтаргья.

Иштта, доакъар дукхагІа Іалашде йиш хулийташ йола торонаш а лехаш уж балха юкъеккхувла еза кхыча колхозашка а.

А. НЕТКАЧЕВ,
Наурски района юртбоахама управлене керттера агроном.

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. Пятилетка дийлагІча шера хьнпаре къахьег Сумгаитерча В. И. Ленина цІерагІча Азербайджански турбопрокатни завода коллективо. Ер шу хьадоладелча дена заданел совгІа реализаци яьй ворхІ бІаь эзар сомал тІех маьха йолча продукцена.

СУРТА ТІА: кийчача продукцега хьожаш воалл участка бригадир Орудж Азизов.

Ю. Рахила сурт.
ТАСС фотохроника.

Москва. ХІанз эггара сихагІа йола ха я Московски кемаш дечен кемаш тоадечен завода производственникий. БІаьстан юхьерча форда наькъашта кийчо еш ба уж.

Столицерча кемаш дераша сийленца кхоачашду шоай социалистически декхараш. Хьалхарча квартала план ханал хьалха кхоачашъяьй цар. Планал совгІа реализаци яьй итташ эзараш сома маьха продукцена.

СУРТА ТІА: стапелаш тІа латт ленинградцашта лаьрхІа йола «Нева-4» яха теплоход.

А. Ковтуна сурт.
ТАСС фотохроника.

КОЛОРАДСКИ ЧОАПИЛГО ДОККХА ЗЕ ДУ

Колорадски чоапилг чІоагІа яьржа а коартолашта, помидорашта, баклажанашта, тхьамкана, хІаьта иштта эрий тІаювлача цхьайолча баьцашта доккха зе деш ярех я.

Дахача бІаьшере колорадски чоапилг Америкерча Скалистий лоамий малхбоалехьарча оагІорахьа мара хиннаяц. Цига эрий тІаювла посленови тайпагІа йола баьцаш а юаш яьхай уж. ТІехьагІа Америка вІашагІкхийттача Штаташка гІолла сихха еба а ебаш дІаяьржай, дІа-юха кхухьача мухьашца Европе яржа а йолаеннай. Юхьанца колорадски чоапилг гучаьннача моттигашка из сихха дІаяккха вІаштІехьдийннад. Бакъда 1922 шера Франце 250 квадратни километр хулача коартолий кхашка дІаяьржа хиннай из.

ХІаьта гучаьнна колорадски чоапилгаш цІенъяь дІаяха вІаштІехьдаьннадац, уж дІаяьржай Европе гІолла.

Итт - пхийтта шу хьалха СССР территоре кхаьчай колорадски чоапилг.

Из дІаярж ткъамашца ухаш, транспортаца, дІа-юха кхухьача мухьашца. Коартол дІайийнача участка тІа кхаьчача цаІ е массехк чоапилг сихха еб, тІаккха вокха участка тІа йолх, иштта дІаярж нагахьа санна гуча а яьха, уж ебаргйоапаш дІа ца йоахе.

ДІайийна а эрий тІайоала а хІамаш колорадски чоапилгех лораяра йола мероприятеш кхоачашъе еза. Цудухьа дика йовза еза цар морфологически биологически белгалонаш.

Миштай колорадски чоапилг? Цун букъ герга а болаш урагІа багІаш ба, из цІе беса, ІажагІа, 9—11 мм йІаьха я. Букъ тІа гІолла 10 Іаьржа оасилг бода. Цун фуъ шаьра, лепаш да, бос ІажагІо-цІе ба, 2,4 мм дІаьха а долаш герга да, фуаш цкъа товсаш 15 а кхы дукхагІа а товс.

Фуэх хьахиина личинкаш еттача кирпишка бос болаш хул, хІаьта цар кхопарч а хул из бос болаш 10 мм йІаьха а йолаш.

Лаьтта кІал Іаигара йоал колорадски чоапилг дукхагІча дакъе коартолий, помидорий, баклажаний кхашка. БІаьсти хьалъара йоал из лаьттан кІалхара, 14 градусага кхоачаш лаьтта дІсахделча. Бакъда царех цхьайраш лаьтта кІал юс шоллагІа е кхоалагІа бІаьсти яллалца. ДукхагІа яраш вайцига май бетта лаьттан кІалхара хьалъара йовл. Иштта гучаьнна чоапилгаш цу кхай тІа ца соцаш гІайтте кердача участка тІа йолх. цига керда тІаьннача коартолашта, помидорашта зе ду. Къаьстта сиха дІа-юха ух уж дІайхача деношка. Лаьтта кІалхара чоапилгаш араяьнна 2—3 ди даьлча товс цар шоай фуаш, лорда кІалхахьарча оагІорахьа. ТІаккха царех хьахул личинкаш

Личинкаша уж эІамига йолча хана кІалхара кІаьда лорд юъ тІехьанахьарчоа зе а ца деш. КІезига хьалйоккха хилча еррига кІаьда лорд юъ личинкаша. Іадама хьалашка хьежжа 16—24 дийнахьа дегІайоагІа личинкаш, хІаьта уж дегІаяккара гІойленагІа йола ха малх хьежа дІайха денош да. Цу хача цар эггара дукхагІа хІама юъ.

ТІаккха цхьа юкъ йоакх цхьаккха хІама ца юаш. Цу хана ядохимикаташа а башха зе дац царна.

Чоапилг хьахулача хана личинкаш 25—30 сантиметр лаьттагІа йолх, хьахиина чоапилгаш лаьттагІара хьалъара йоал, тІаккха еба а йолалу.

МалагІа зе ду колорадски чоапилгаша? Из доккха да. Нагахьа санна коартолий цхьан гувна тІа 25—50 личинкаш хуле 50 процентага кхоачаш эшалу коартола хьувкъам, хІаьта аьнки дІайийнача коартола ду зе кхы а дукхагІа да— 75 процент. Иштта зе ду чоапилгаша баклажанашта, помидорашта. Цул совгІа царех бурилгаш хьахила йолаеннача хана лордаш эсала дегІайоагІа. Помидорий расседана ду кха зе дац колорадски чоапилгаша, цар личинкаш расседа тІа йов. Бакъда дукхьал лаьтта фу дІатесса тІаьннача помидорашта зе дукхагІа ду.

БаьцовгІаш кхоача ме лу тІера дІаух колорадски чоапилгаш, из да къона йолча хана мара цар уж дукха ца юалга.

Къаьстта чІоагІа зе коартолаштен баьцадаарий культураштен колорадски чоапилгаша деш хилара бахьан да уж сиха ебаш хилар. Цхьан чоапилго юкъера лаьрхІача 500 фуъ тосс, хІаьта дукхагІа тоссачо кхо эзарнега кхоачадеш а хул. Кхулбехьарча районашка шера шозза-кхозза а еб уж. Из да цар еррига баьцовгІаш хІалакъеш хилар. Цудухьа къаьстта лоархІаме да уж чоапилгаш гуча ма яьлнига а уж йоае оарцагІдовлар. Нагахьа санна дукха йоккха йоацача участкашка чоапилгаш гучаьлча уж кулгашца хьагул а еш дІаяхэ еза, хІаьта коарча бешамашка 10 литр хица 40 грамм хлорофос а эгь раствор тоха мегаргья. Из болх тІехьа ца боаккхаш сихха бе беза, хІанз аьлча личинкаш дІаяьржача цунах а пайда баргбац.

Колхозашка, совхозашка колорадски чоапилгаштен цар личинкаштен тох цхьан гектара 2 килограмм кхоачийташ хлорофос, е 1,5 килограмм метофоса эмульсе 20 процентни концентрат, е 1,2 килограмм севин.

Химически обработка массехказза е еза, хІаьта посленови тайпагІа йола оасара баьцаш— белена, дурман, циска комараш, кхыраш цІенъяь дІаяха еза.

М. УРМАНЧИЕВ,
баьцовгІаш лораяра республиканСки станце начальник.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

Балхаш дІадоладаьд

ХІанз юртбоахама болхлошта хьалхашка латтача керттерча декхарех цаІ — хьайбаш тоъам болаш доакъарашца Іалашдар да. Цудухьа доакъар Іалашдара шерра балхаш дІадоладаьд Грозненски района 1-ча шурий совхозе.

Боахама складашка дІачуденнад хьалхара итташ тоннаш баьца хьоар.

— Баьца хьоар доаккхача къаьнача, тишъеннача агрегата меттел, керда къахьегама овсарле лакхагІа йола «АВМ-0,4» марках керда агрегат оттаяьй хІанз совхозе. ХІара сахьата 400 килограмм баьца хьоар доаккх цо, — йоах совхоза керттерча агронома И. В. Божкос. — ХІаьта планагІа укх шера 300 тонн баьца хьоар кийчде дезаш ба совхоза доакъар Іалашдераш. Цхьабакъда цар шоай торонаш а лаьрхІа из продукци 400 тонн Іалашъе дош деннад.

Баьца хьоар доаккхача агрегата тІа болх беш ва шиъ гІулакх дика довзаш вола, юрта Совета депутат И. Выскворко.

Хьоар кийчдара 25 гектара тІа рож, 30 гектара тІа эспорцет, 50 гектара тІа горохаца цхьана бийна кен, 96 гектара тІа викаца цхьана дийна кІакхедаьд совхозе.

Йол Іалашъяра, сенажи силоси кийчъяра лаьрххІа вІашагІъелла ши бригада хургья совхозе болх беш. Цу бригадашта кулгалдеш ба доакъар Іалашдеш йоккха балха опыт Іоаяь Алуев Чиви, Хусейнов Мохьмад. Доакъар Іалашде доладалале хиннача собране белгалъяьхар хІара саго кхоачашъе эза балха нормаш, хІаране болх бергбола моттигаш. Цудухьа барт болаши дикси дІадоладаьд уж балхаш шиннь а бригаде.

ПланагІа Іалашъе езаш хиннача 1580 тонна меттел 2000 тонн йол Іалашъе дош деннад доакъар Іалашдераша.

Укх деношка сенаж кийчъе болалургба совхоза къахьегамхой. Из болх сиха чакхбаккхара дика кийчо яьй доакъар Іалашде вІашагІъехкача бригадашка. Иштта, кийча я еррига а техника, сенаж йоллаш эшаргйола инвентарь.

КПСС Центральни Комитета СССР берригача харжархошка, гражданашка даьча Кхайкарало дог гІоздаькхача совхоза доакъар Іалашдераша укх шера хьалхацка латта декхараш кхоачашдара шоай низ кхоачар де дош лу.

Х. ЖАПАРОВ.

ДЕГІААХАРА ШЕРАШ

Октябрьски Революце орден лелаеча «Красный молот» завода коллективе традици а хинна дІаэттад СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш кула ди дикача гІулакхашца белгалдоаккхилга. Укх шера хьалхарча квартала план ханал хьалха кхоачашъяьй коллективо. Планал совгІа 340 эзар сома маьха валови продукци маьхала яьккхай. ХІаьта, биъ бетта соахкарчул продукци маьхала яккхар — 11,2 процент, валови продукци арахецар — 12,3 процент, къахьегама овсарле лакхъяр 9,2 процент дегІаденад. Соахка хьалхарча биъ бетта арахийцачул 20 цементировонни агрегат, 39 насос, 112 эзар сома маьха мехкдаьтта оборудованена эшаш йола оатхалаш, бахача наха эша изделеш 1,5 дукхагІа арахийцай завода коллективо.

Биъ бетта план кхоачашъяра дика толамаш даьхад № 1, 4, 12, 13 йолча цехий коллективаша. Планал совгІа арахийцад: чон—110 тонн, босбола металл— 8 тонн, болат— 421 тонн.

ХІаьта № 12, 13 йолча цехий коллективаша планал совгІа 347 эзар сома валови продукци арахийцай. СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хиннача диъ шера доккхий къахьегама толамаш даьхад завода коллективо. Цу юкъа арахецача продукце боарьм 20 процент лакхбеннаб. Арахийцача продукцех 90 процент ер къахьегама овсарле лакхъяра чотах арахийцай. Керттерча производственни фондех эшаш бола пайда дукха дукхагІа ба. Керттерча производственни фондий І сома беш бола пайда 11,7 процент дукхагІа хиннаб. Технически прогресс сихъяра КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъ а еш, завода коллективо арахеца йолаяьй 30 тайпара керда, дикагІа йола оборудовани. Царна юкъе я АН-160 яха универсальни агрегат, 9 МГ-73, 15Г6 яха мехкдаьтта скважинашта ремонт яра эшаш йола насосаш, газ чакхйоаха блочни установкаш, иштта кхыяраш а.

Заводо арахецаш йола продукци дукхагІча дакъе хІанзарча технически боарамо дІа мадеххара я. Пачхьалкхен аттестационни комиссе заводо арахецача 10 тайпарча оборудованена дикала хьалхара категори хьожаяьй. Ши издели — 9 МТР-73 насоси, мачифольда блоки пачхьалкхен Дикала знак хьожаейта кийчъеш я.

Кхыча мехка дІаахийта кийчъеш йола оборудовани 24 процент дукхагІа хиннай. Мехкдаьтта оборудовани кхы а тоаяра, балха тІа из тешаме хилийтара кхы дІахо а балхаш деш да.

Цу гІулакха керда хьайийлача лабораторе Грозненски мехкдаьтта института лабораторецца цхьана тохкама балхаш ду, насосий, агрегатий къаьстта йолча оатхалий, узлай чІоагІал тохкаш. Арахецача оборудоване конструкци тоаярца цхьана заводе дукха болх бу производства технологи тоаяра а. Дукхьал кийслагІча пятилетка кхаь шера производствана юкъейнхьай 1732 эзар сом пайда бенна йола 297 технически мероприяти. Царех я кердача технологех литейни заготовкай производства шеръяр, дукха оатхалаш штамповка еча хьисапах арахеца йолаяр, болат арахецача производствана комплексни механизаци яр, чон цІендара механизаци яр. Механически производствана шерра юкъейоалаяьд укх тайпара керда технологи: оатхалашта копировальни обработка яр, алмазни шлифовка яр, иштта кхы дІахо а.

Мехкдаьтта аппаратура арахецача цехе деча сварочни балхий 63 процента механизаци яьй.

Укх пятилеткагІа мухь тІаботтаран - Іобаккхаран долча балхашта чІоагІа механизаци яьй. Производствана юкъейоалаяьй 81 тайпара керда технологически оборудовани. Цу дерригне а производства технически боарам лакхбаьб.

Технически прогресс дегІайоалаяра, завода экономически хьокхамаш лакхдара доккха дакъа юкъедихьад рационализатораша. Пятилетка кхаь шера цар производствана юкъеихьай 612 эзар сом пайда луш йола 1450 рацпредложени 10 изобретени. Уж еррига мероприятеш чакхъяхар бахьан долаш 5077 тонн условни доагор, 2 эзар тонн металл кходаьд.

1971 шера ший 75 шу дизара цІей деддир завода коллективо. Завод дегІаяр дувзаденна да мехкдаьтта а химически а промышленность дегІаярца. Завода продукци СССР дукхача мехкдаьтта районашка, доазол дехьа бІарго йиш я.

Завода коллективо низ-хьинар кходац мехкдаьттахой дагим кердача, дикагІча оборудованеца Іалашбара. Цудухьа белгалбаьккхаб коллектива къахьегам Октябрьски Революце орден яларца, хІаьта дукхача болхлошта орденаш, медалаш а еннай. Царна юкъе ва токарь В. М. Борданлов, кузнец В. Наипев, сварщик А. Пчеленко, иштта кхыбараш а. Завода 334 болхлочоа «1973 шера социалистически яхье котало яьккхар» яха сийлен значокаш еннай.

Иштта къахьегама толамаш даьха дале а, дукха я заводе хІанз а пайда эцаяза йола торонаш. Цхьайолча участкашка оборудованех, производственни мощностех бизза пайда эцац. ЛерттІа вІаштІехьбаьккхабац къахьегам, нийслу зехьа балха ха йовш йола моттигаш. Уж кхоачамбоацараш дІадахара дукха мероприятеш я чакхъяха лаьрхІа.

Производства боарам а къахьегама овсарле а дегІаярца, завода балха экономически хьокхамаш тоадаларца дувзаденна да завода болхлой вахара хьалаш тоадалар. Пятилетка кхаь шера бетта эцаш дола алапи 11,4 процент лакхденнад, къахьегама овсарле цу юкъа 12,5 процент лакхъеннай. Завода цехашка 760 фоцІендеш йола установка оттаяьй, 3000 моттиг йола бытовкаш, 638 саг цкъа Іоха йиш йола столови, буфет яьй. Завода болхлошта лаьрхІа поликлиника, аптека, 5 берий учреждени, культура ЦІа, кинотеатр йола беш, спорта Дворец хьалъяьй. «Автуры» яхача хозача моттиге хьалъяьй болхлошта салоІама йола база. ХІара шера 300 совгІа болхло, специалист хул санаторешка, туристически базашка салоІаш. ХІаьта 750 беро шоай каникулаш пионерски лагерашка дІахьо.

Гарга кхоачаш латт хоржамаш ду ди. Цу дезача цІейна сийна къахьегама вахте эттай «Красный молот» завода коллектив.

К. ГОЦКИЙ,
«Красный молот» завода керттера экономист.

ХОРЖАМАШКАРА ХОРЖАМАШКА

ГОРОДА КІАЛХАРА КІОРА ЭШЕЛОНАШ

Карагандерча цІевоштен заводаштен кІал ши миллиард тонн гаргга эггара дикагІбола коксующи кІор боалл. Дукха шераш дІаихад уж кІора запасаш хьа ца еллаш. КІалхара йовкъаш йоассаелча лаьтта ІотаІанза, чухерцанза Іергацар. Цхьабакъда «Карагандауголь» яхача комбината шахтераша хІанз хІаьта а майрра хьалбоах города кІалхара кІор.

Горнякашта новкъостал дир Карагандински кІора Іилматохкамен проектно - конструкторски института Іилман болхлоша. Цар дагалаьцай лаьттан ченашкара пайдане оахкалаш хьалъяьха йоассаенна моттигаш пульпа оалаш йолча—аьта лаьттен хийн вІашагІъяь маркхал чубутташ, чІоагІа пайдана йола метод. КІора института экспериментальни заводе кийчйир мехка эггара хьалхарча дІа-юха лелача маркхал чубуттача комплекса опытно-промышленни комплекс. Из агрегат Октябрьски революце 50 шу дизара цІерагІча шахта малхбузехьарча лава чу оттаяьй.

...Цу лакхе тІа машинашъеча завода корпусаш латт. Дукха ха йоацаш а тІехьа маркшейдерски карташ тІара цІенъяь дІайоаяь яр из участок— кІор баха йиш яц аьнна. 15 метр кІоарга ІочутаІа тарлора лаьтта. ХІаьта хІанз укхаза я безача маьха йолча йоагова хІаман эзараш тоннаш телаш, йола, массазарча тайпара кІор боаха лава.

ДІа-юха лелача коача маркхал чубеттача комплекса машинисташа пульпаца тешшаме «дІакъовл» йоассаенна лаьттанче. Завода территоре тІа ягІача, ІотаІий хьожача станцена цхьаккха а лоарзагІа даьнна, хІама корадаьдац:

1931 шера дена мамогга кІор боахаш латт Карагандински бассейнера. Нагахьа санна бассейн хувцамий карта тІа хьежача бІаргатургда, предприятеш, нах баха поселкаш, проспекташ юкъе а юташ, горняхий «чІуг-чІерган» мишта етта йийзай. Кхо хет юхебита кІор, бисса кхераме из хилча хІаьта а: шишегІа лотадала тарлуш да метан яха газ йоалла карагандински лаьттан тІоанаш.

Керда метох теркам тІаозаш я цхьаькха хІаманца а: лоархІаме проблема къоастаю по—хьахьокх чакхдаьккхача лаьттахи лаьттана кІалхарча хики пайда дикагІа мишта эцаргба. Производстве боагабаь кІор хьалха дІа а кхухьаш ара дІакхувсар, тІаккха цига кІур а беш, фо бІех а деш уллаш хулар. Лаьтта кІалхара хьалъэзача хиво тІагІоллара лаьттан дирбора, юрта боахамера лаьтташ хІамаш дІае пайдана доацача доахар. ХІанз зулама меттел боккха пайда бергба отходаша сага.

Лев РУМЯНЦЕВ,
АПН корреспондент.

Караганда.

ЭКСПОРТЕ ЙОДА КАМЧАТСКИ ХЬУ

Дунен халкъашта юкъерча рынке чІоагІа мах беш я камчатски хьу, къаьстта а бІоагІашта лаьрхІар. БІоагІашка йола камчатски тайгера «аьла» — лиственница. Дикалга дилача нажал чІоагІагІа я из, хІана аьлча хи чу яьлача мэттахьа ялац из.

— Камчаткерча хьуи промхозаша, — яхаш дувц «Камчатлес» комбината начальника Ефремов Павела, — соахка Японе яхьийтай гІирсашка йодача хьуи 195 эзар кубометр. ХІара шера 30—35 эзар кубометр бІоагІий кхухьийт оаха цига.

ЛаьрхІад хьу толха ца еш Камчаткера хІара шера гІирсашка йодача хьуи 650 эзар кубометр хьу хьакха йиш хилар. ХІаьта хІана укхаза хьаккхар 500 эзар кубометрга кхоачаш мара яц. Бетта-бетта камчатски хьунах етта йиъ — пхиъ теплоход - лесовоз йола Японегахьа Усть-Камчатски Петропавловскии порташкара.

Камчаткерча хьунах хийца юха хьайю хьуи промышленноста лаьрхІа тайп-тайпара техника: хьу увза автомобилаш, кранаш, бульдозераш, самосвалаш. Японски фирмаша иштта кхухьийт пазата хІамаш, радиоаппаратура, химически промышленносто яь хІамаш, кхыдола гІирс.

Петропавловск - Камчатски
Анна ГАРКОВАЯ,
АПН корреспондент.

ТХА ИСТОРИЧЕСКИ...

(ВАХАРА НИКЪ ХОРЖАЧОА)

Мала хургва сох! Мича гIоргва деша, болх бе, малагIа гIуллакх карзэцаргдаI! — уж дешаш чIоагIа дагаяхь школа чакхйоаккхараша. Тамаш а яц. Професси харжар кхуьш воагIачун а цар даьшта-ноаношта а чIоагIа лоархIаме да.

ХIара професси шийна тайпара безаме я. Вай мехка, халкъий, доазол дехьарча паччахьалкхений вахара истори довза безам болчун, историка професси шийна хIанзале хержача пайда эцаргдолаш да шоай факультета хьакъехьа Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета исторически факультета декана заместитела, исторически Iилмай кандидата М. Х. Багаева дувцар.

Укх шера 25 мае Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университете йиъллача шаIарий ди чакхдоаккх. Цу дийнахьа Iуйрийна цхьайтта сахьат доаллаш оаха университете хьех школа чакх а яьккха университете деша ва ловш мел вар. Деша оттара бокъонаш йовза, вузе дешара, вахара хьалаш довза торо хургья хьаьший.

Царна хьалхашка къамаьл дергда университета ректора, доцента М. П. Павлова. Цул тIехьагIа факультета кафедрен йовзийтаргья шоана. Шун торо хургья факультетий деканаша, кафедрай заведующеша, бокхагIболча преподавателаша дувцачунга ладувгIа, ца хоев хатта.

Цу дийнахьа хьаьшашта ший шаIараш хьаелларгья тха исторически факультето а. Цу денга ца хьежаш аз дувцаргда шоана тхоай факультетах лаьда.

Факультето арахийца бIаьш исторе хьехархой ба. Царех дукхагIчарех Iилмай кандидаташ доктораш хинаб. ХIанз факультете ши кафедра я — СССР исторе кафедрей всеобщи исторе кафедрей. Хьалхарчоа кулгалдеш ва исторически Iилмай кандидат, доцент Л. Н. Колосов, шоллагIчоа — исторически Iилмай кандидат, доцент Н. В. Потокова. ХIаьта факультета кулгалдеш ва исторически Iилмай кандидат, доцент А. И. Хасбулатов.

Хургболча историкашца балатеш чакхйоахаш ба шиъ Iилма доктор — К. И. Ефанов, В. П. Крикунов, Н. П. Гриценко, В. Б. Виноградов, ткъо гартта Iилмай кандидаташ, доценташ. Царна юкъе ба Т. Т. Мальсагова, А.-Г. Гойгова Е. П. Ковнацкий, С. О. Зоев, И. Р. Лоов, Р. П. Дулерайн, А. Н. Ломов, иштта дукха кхыбола лакха говзал йола преподавателаш, ассистенташ.

Тха факультет чакхъяьккхараш болх беш ба вай мехка ерригача мнIинигашка. Iилма довза, вахара бакъдар ха гIерташ болча наха шоай ерригa говзал дIалуш бола юкъерчен лакхерчен школай лакха квалификаци йола преподавателаш, Iилмахой историкаш арахец тха факультето. Цул совгIа тха факультет чакхъяьккхараш хьежабу хIанз а лакха говзал йола преподавателаш эшаш йолча Нохч-ГIалгIайчен юкъерча школашка.

ТIехдика университет чакхъяьккхараш, Iилман балха тIа шоана дика хьахьекха бола студенташ аспирантуре хьожабу, е хьехаргдолаш кафедре бут. ХIанз а, университет чакхъяьккхачул тIехьагIа оаха хьожабаь, МГУ, Ростовски университете, СССР Iилмай академе исторе институте, иштта кхычахьа дешац ба дукха нах.

Цул совгIа, хIара шера шоллагIа курс чакх ма яьккхинге, дикагIбола студенташ центральни вузашка дIахьожабу. Масала, 1973 шера Ленинградски паччахьалкхен университете хьожабаьб А. Даудови М.-С. Газдиеви, цу курсера студент А. Януркаев Ростовски университете хьожаваьв. Укх шера дешара шу долалуш а цу вузашка гIоргья тIехдика дешача студентий аргIанара группа. Белгалдаккха деза, дIабахача а тешам ца боабеш студенташ дIахо дика дешаш хилар.

Шу хьалха факультете хьайиллай кхо специализаци. КхоалагIча курсе деnз СССР исторех, Iилма атеизмах, всеобщи исторех специализаци чакхйоакх студенташа.

Иштта, СССР исторе специализаци еча студентий торо я е СССР халкъий исторе моллагIа гIулакх къоастаде, е хьалхарча хана денз таханарча денга кхаччалца вай мехка хинна общественно-экономически формаци Iомае. Iилман-атеизма специализаци еча кийчбу бокъонца бола атеисташ, Iилма атеизман философен кафедре специализаци еш болча студенташа кIоаргга Iомаду ислам, христианство, тайп-тайпара секташ, цар идеологи.

Ший тайпара безам тIоозаш я всеобщи исторе специализаци а. Цига Америка, Франце, Германе, Азе, моллагIча доазол дехьарча мехка специалист хила йиш я студента. Иштта цар торо я къаьнарча дунен искусство йовза а.

Лоаца аьлча специализаце шерра хьабелл студенташта Iилман кIоаргаленашка бода никъ, лакхбу исторе лоархIамегIара дешаш довзара безам.

Цу хьакъехьа чIоагIа пайдане да цхьоалагIа курс йистеяьккхача хула археологически практика. Цига студенташа Iомаду цу гIулакха эша дукха хIамаш, довз республика исторически памятникаш. Уж хул лоамашкарча юрташка — Ольгете, ДжIайрахьа, Фуртоге, Мужеча, Харачое Ведана, Сержень-Юрта, Итум-Кале, иштта кхыйолча моттигашка.

Археологически практика йолча хана йиццац студенташта этнографи а. Цар гулъю лоамий, юртий, чIожий, долхача хий цIераш, царех лаьца долa легендаш дувцараши. Халкъа кхоллам, искусство, моттигера фольклор Iомаду студенташа.

Цу дерригне студенташта торо лу Нохч-ГIалгIайчен халкъий къаьнара истори кIоаргга довза. ДIадахар ца ловзаш хилча йиш яц хIанзардар ха, вешта аьлча, дика историк хила.

Факультетах дола къамаьл дIахо де йиш яр, бакъда, сона хетаргахьа историк хила безам болаш мел вар хургдолча вIашагIкхетаре воагIаргва, йовзаргья факультет, кафедраш, хьоашал тохаргда преподавателаща, хIаьта цул тIехьагIа тхо долча деша а боагIаргба.

М. Х. БАГАЕВ,
исторически факультета декана заместитель, исторически Iилмай кандидат.

РЕДАКЦЕГАРА: Школашка дийша боаларашта. «Мала хургва сох» яха хаттар хьалхашка оттачарна гIо дара оаха тхоай газета оагIонаш тIа тахан денз дош тергда вузий, профтехучилищай, техникумий кулгалхошта, преподавателашта. Цудухьа оаха дех шугара — малагIча балхах, вузах, техникумах, училищах оаха дувцар лов шоана, тхога язделга.

Тхо хьеж шун письмошка.

ЕК ПИОНЕРИЙ ЗУРМА

Дукха ха йоацаш ЧIишкарча «Лоаман фо» яхача пионерий лагере хьаухар, цхьаннена тIехьа шоллагIъяр йолаш, автобусаш. Укхазара дIаьхий Iалам декадора хозача иллеша, бегаша, дехьа а сехьа а хоаш дар кагирхой дог-гIоза белар. Уж ба укхаза пионерий балха Iомабала баьхка Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета кхоалагIча курсашкара студенташ, царна кулгалдеш бола хьехархой.

Аьхки пионерски лагерашка пионервожатеш хургболча студентий вIашагIкхетар дIадоладелар торжественни линейка тIара. Нийсъеле дIаотт отрядаш. Локхаш зурма а етташ фата а йолаш шорттига урагIйода цIе байракх. Пионерий лагерера болх Iомабара шоаш кийча хиларах рапорт лу «Оптимист», «Лехараш», «КIаьд ца лураш», «Ичкери», «Импульс» яхача отрядаша.

Дика чакхйоал торжественни линейка. Бакъда кхы а кхаь дийнахьа дIахо бе безар дукха болх ба. Атта гIулакх дац тайп-тайпарча моттигашкара лагере баьхкача пионерий вожати хила. Теоретически цу хьакъехьа эшар студенташа Iомадаьд университете, хIаьта дукха оагIонаш йола пионеращцара болх укхаза бовза беза.

Хургболча пионервожатей Iомабала беза пионераш экскурсешка кхувла, цIераш лотае, чаьтар Iотоха, пионерий линейкаши сбораши чакхъяха, пенгазеташ арахеца, кхы дукхачоа. Укхаза уж Iомабеш бар говзал йола хьехархой, Грозерча пионерий Дворецa болхлой.

ХIара дийнахьа сарралца пионерий лагера ерригача минIингашка хозар дог ураоттадеш локха зурма, етта фата, нохчий, эрсий, гIалгIай меттала доаха иллеш. Чакхйоахар тайп-тайпара яхьаш, конкурсаш. Сарахьа хулар КВН, художественни самодеятельноста концерташ. Студенташта шоай берал дагадохийташ сакъердаме, цIаккха царна дицлургдоацаш да пионерий балха Iомалуш дIадаха денош.

Юха а торжественни линейка хул болх чакхбаьнначa дийнахьа. Цига къамаьл ду ВЛКСМ ЦК ответорганизатора П. Флоряс. Цо белгалдоакх пионерий кулгалхой хила студенташ дика кийчбенна хилар, къоабалду из болх бе цар лархIар, хIанз санна толамца аьхки лагерашка болх бара тIахьийхар цо хургбола пионервожатеш.

ВЛКСМ XVII съезда балхах, цо комсомольски, пионерски организацеита, беррига кагирхошта хьалхашка оттадаьча декхарех дийцар съезда делегата ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара Махмудхаджиева Тамарас.

Миннта доал ца ховш дIадаьлар лагере даьккха диъ дэ. Пионерашца беча балха дукха пайданедар Iомадир укхаза студенташа. Кастта лагере пионерий отрядашта кулгалдеш хургба къопа энтузиасташ.

В. ЕЛФИМОВ,
тха штате воаца корреспондент.

СУРТА ТIА: боларен аллен конкурса жюрега ший говзал гойташ я университета романо-германски филологе факультетера «КIаьд ца лураш» яха отряд.

Р. Котиевей В. Елфимовей сурт.

НИКЪ ДИКА ХИЛБА ШУН!

Дукхача хана денз хьадоагIа Болгарен Нохч-ГIалгIайчени къахьегамхошта юкъера доттагIал. ХIара шера вIаште хьоашалгIа делегацеш ух, промышленносте, юрта боахаме зедеnна кердадар довз, дIа-хьа эп. Дукха Болгарера гIишлонхой ба вай республике боахама, культура гIишлош хьалъеча новкъостал деш.

Укх тIехьарча хана чIоагIа шерденнад туристаш дIа-хьа хьоашалгIа ухилга. ХIанз а, 21-ча мае, Болгаре хьоашалгIа ахай вай республикерча къахьегамхой аргIанара группа. Туристашта юкъе ба республика городашкара, юрташкара болхлой, механизатораш, специалисташ.

Вежарашха болча социалистически мехка шоаш доаккхача 15 дийнахьа вай мехкахой хургба Болгаре столице Софие, Велико-Тырнове, Габрове, Пловдиве, кхыча городашка, юртбоахама кооперативашка, кхы дукхача моттигашка. Дукха кердадар бIаргагургIа, довзаргда туристашта.

Дукханей теркам тIаозаш я ВIашагIкхийтта Iарбий Республика Египет. Тахан цига хьоашалгIа баха арабоал дукха вай мехкахой.

Я. БУБНЕНКО,
тха штате воаца корреспондент.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

БЕРЛИНЕ КЕРДА БАХА ХУВШАРАШ

Сихен дикен хьаллу ГДР-е чуIе цIенош. Алхха Берлине бахарашка кхоач укх шера 6400 керда квартира. ХьатIайоагIача пятилетке (1976—1980 шераш) торговлен бытовой гIулакхаш дуи предприятеш а йолаш йола чуIе керда цIенош хьаллергдола йоккхий моттигаш Берлине хьае лаьрхIад программа тIа. Цул совгIа, тоа а ергья, керда а йоакхаргья 20—25 эзар къаьнара квартира. Укх пятилетке кердача квартирашка ваха дIачуховргва республика столицера 225 эзар саг.

ГДР гIишлонхоша шерра пайда эц шоай советски коллегай къахьегама толашагIча, белгала аьлча Злобин Николая бригада методегIа. Масала, Магдебурге 80 цIенош хьалдаьд цул опыт юкъе а кхухьаш. Германо-советски Общества окружной конференце ше къамаьл деш монтажника Дитер Витлиха хьакхайкадир, злобина методагIа болх баьча ший бригадо монтажа ха дикка лоацъян гIоаcаш дикагIа хьалде вIаштIехьдаьннеи хилар.

миллиард марка маьха промышленни продукци дукхагIа елар округо. Из дукха хIама ца эшаш 20 эзар совгIча саго болх беча предприяте шера арахецача продукце объем миосел я.

Къахьегама толамаша материальни торонаш хилийтай социально-бытовой гIулакхаш дIахо дикагIа дара. «Химически округерча 65 эзар совгIча наха дездаьд шоаш кердача цIеношка баха чуховцар. ХIанз Галле эзар берах 313 бера ясленкеи 731 бера детсадашкеи моттигаш кхоач. Укх шера халкъа боахама планагIа хьалъе лархI кхы а йиъ эзар гаргга керда квартира.

«СКОРЕ» МИЛЛИОН КИЛОМЕТР

Эргайоахаш тоаеш я ГДР-е бахача наха медицински гIулакх дара система. Массехк шу хьалхагIа юта моттигашка ежка йолаяьй медицински учрежденеш. Цу цхьан ханна шерьеш я сиха медицински новкъостал деча учрежденей сеть а. ДIадахача шера 62 миллион километр хилар «скори помоща» машиний маршрут. Уж лей 156 округа паькъашка гIолла.

(«Панорама ГДР» — АПН).

ГАЛЛЕ ЯХА «ХИМИЧЕСКИ» ОКРУГ

Доккхача химе центо хилара таьра цIи хеза я Галле яха округ. ГДР-е хьадеча дерригача химически товарех 40 процент совгIа арахец «Лейна», «Буна» яхача заводашеи «Вольфен», «Биттерфельд» яхача химически комбинаташеи. Соакха 1972 шерарчул 1,6

ма яхье белгалъяьннача хьалхалаттача коллективашта. Царех дукхагIъяраш яьхараш шахтераш ба. Из-м кхетадеш а да: Какань — горнякий город.

— Мукъаяккхалехьа саго теркал ца еш йоаллаш цхьа лоадамбоаца болхлой поселок яр ер, — яхаш дувц община скупщина председателa Адем Харавича. — ТIом саццарца кердача тайпара эргадала доладелар вахар. Хьинар ца кходеш добровольчески отрядашка къахьегар наха кIорa копеш сихагIа эргаяхар, производственни мошностaш алсамъяхар дукха. Дукха а дукхагIа баха болабаьб кIор, хIаьта 1959 шера а баьккхар цIаккха а ца быкхача тайпара дукха кIор — миллион тонн.

Какана юхе хьал а яь болх бе йолаелар цу ханашка диллача йоккхагIйола теплоэлектроцентраль. Теса йита хиначa юстарча моттиге хьахилар чуIеча кердача цIеной кварталаш, хьалъэттар дешара, культурни, медицински учрежденей здaнеш. Тоаелар шахтерийн энергетикийн хьал-торо. Горнякий поселок хIанзара город а хинна дIаэттар.

— Укх гаргарча шерашка тха общине хьахургья, — белгалдаьккхар Адем Харачича, — керда промышленни объекташ. Масала, хьалъеш латт цементин завод, алсамйоахаш латт шахтайи ТЭЦ-ен мощносташ. ПланагIа 1975 шу чакхдоалаш цига боахаргба ши миллион тонн кIори ши миллиард киловатт-сахьат электроэнергии. Югославе лоархIамеча энергетически центрех цаI а хинна дIаотташ латт Какань.

Белград.

А. ШЕРСТЮК,
АПН соб. корр.

КАКАНЬ — ШАХТЕРИЙ ГОРОД

Какань яхача йоккха йоацача боснийски гоодо белгалдаьккхад ше фашистски гIаьрахоех мукъаяьккха 29 шу дизар. Цу деша хетаяь хиннача община скупщина торжественни заседане памятни дипломаши медалаши елар къахьега-

ПНР. Гданьске хьалъеш латт Северный аьнна цIи тилла керда форда флот (сурт тIа). Европе эгара йоккхагIъярех цаI хургья из. Дерригача халкъа юкъара ударни гIишло я аьнна хьакхайкабаьб из гIирс. Декхар тIанийсад — хьалхарча аргIан керттера гIирсаш ханал хьалха — Польски Халкъа Республика 30 шу дузаш хьалдаь даха.

ЦАФ—ТАСС сурт.

ЦХЬАЬККХА СПОРТА МАСТЕР

Укх деношка городе-Фрунзе чакхъяьлар Киргизски ССР-е кIалтохарах латаш хьалхле яккхара йола яхьаш. Цига дакъа лоацаш яр Казахстанера, Узбекистанера, Туркменистанера, РСФСР-ера, кхычахьара командаш.

Цу яхьашка толамца дакъа лаьцар вай республикерча «Трудовые резервы» яхача ДСО спортсмена Дукалаев Лечас. БархIенца летача котвальлар из, ворхIазза ханал хьалха а воалаш. Алхха СССР-ерацa, спорта мастерацa Суорин Викторацa кIалтохарах латар цхьаьккха кот ца воалаш чаккхдалар бахьан долаш котбаьннарий гIанда лакхерча дагIа тIа ца воалаш висар из.

ШоллагIа моттиг яьккхар вай мехкахочо. Из дика хьокхам ба уж санна йолча яхьашка эгара хьалха дакъа лоацаш волча спортсмена, хьалха ший хинначул лакхерча — дозал 74 килограмм ярашца латаш хилар лаьрхIача хIаьта а. Лечас кхоачашъяьй СССР спорта мастера норма. Из кийчваьр РСФСР заслуженни тренер Д. Багаев ва.

М. МЕСТОЕВ,
Нохч-ГIалгIай Министрий Советерча физкультуран спортен комитета вокхагIвола инструктор.

НОЖАЙ-ЮРТА ВIАШАГIКХЕТАР

Ножай-Юртарча культура ЦIагIа хилар телевизорашка хьежарийи радиого ладувгIарийи конференци. Цига дакъа лоацаш бар телевидене, радио болх бераш, районера колхозхой, болхлой, гIулакхера нах, дешархой.

Конференци хьайиллар КПСС Ножай-Юртовски райкома секретара С. А. Керимова.

ШАХМАТАШ

Грознерча шахматни клубе чакхъяьннай Къилбаседа-Кавказа машиннаькъа доакъошкарча шахматни командашта юкъе хьалхле яккхара йола яхьаш. Цига дакъа лоацаш яр ялх команда, Краснодарера, Кавказскера, Туапсера, Ставрополера, Грознера, Махачкалера. ХIара командана вар 5 шахматист — кхо маIа саг, цхьа кхалсаг, цхьа зIамсаг.

Ирача спортивни къовсаме массарел а котбаьлар Краснодарски отделенера шахматисташ. Хила йиш йолча 31-нех 21,5 очко а йолаш хьалхара моттиг яьккхар Краснодарерча шахматистий команда. Юххьанца дика лаьвзаш хиннабале а шоллагIча моттигах кхоачам бе бийзар Грознерча машинаькъахой-шахматистий. Цар 20 очко я.

Къаьст-къаьстача шахматисташта юкъе хьалхле яккхара лаьрхIача, белгалваьлар Гудермесера мастералла кандидат вола А. Сумкин. Яккха йиш йолча ворхIнех ялх очко а йолаш 18 шахматиста юкъе хьалхара моттиг яьккхар цо. ШоллагIеи кхоалагIеи моттигаш йийкъар цхьатарра очкош яьхача Краснодарерча А. Сторожевеи Туапсерча Г. Горбуновеи. Дика лайзар Грознера Нина Осипова а. Краснодарерча О. Марочковскаяца цхьана кхалнаха юкъе цо йийкъар цхьоалагIеи шоллагIеи моттигаш, пхеннех 3,5 очко а йоакхаш.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

БОККХА КХАЖ БЕНАБ

Укх шера городашка Андижанеи Барнаулеи ловзаьча 1966 шерарча 3 процент кхаж боагIача Паччахьалкхен чуоча заема облигацеех бенача кхажах доагIа ахчаш дIателлаш я вай республикера сберегательни кассаш. Ер шу хьалоладелча денз 3 процент йолча заема облигацеех бенача кхажо даьккха 300 эзар сом гаргга дIаденна даьннад Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошта, хIаьта царна юкъе дукха ба боккха кхаж бена нах. Масала, Ягаева Тамарас — Советски районерча Ленина цIерагIча колхоза колхозхочо облигаце № 01, сере № 176885 йолча облигацеех 500 сом даьккхад, хIаьта Ножай-Юрта вахача Асталов Адиз Асталовича облигаце № 16, сере № 163154 йолча облигацеех 1000 сом даьккхад. Ирвз долаш облигаци хиннай ший № 05, сере № 115 914 а йолаш 5000 сома кхаж бена Юнусов Шарпудин Юнусовичага — Нохч-ГIалгIай карьероуправлене болхлочунга хиннар.

Заема облигацеш сберегательни кассаша паргIатта йохкаши эцаши я. Йохкача хана СССР финансай Министерства оттадаьча маьхех йохк облигацеш, хIаьта эцача хана — цар шоэй маьхех. Тиражашта юкъерча юкъагIа заема облигацеш хьалхагIа ме эц, царех дала дезар кIезигагIа хургда. Масала, 31 мае кхачалца ткъаь сома е итт сома маьха йолча облигацеех кхы тIа а боаккха мах 10 е 5 кепиг марз хургбац, 1-ча июне денз кхоза дукхагIа а хинна, цо-шоацта боагI-боагIача тайпара 30 е 15 кепиг хургба, хIаьта 30 июне гор. Кишиневе ловзаерг йолча 64-ча тиражага бода мах 16 июне денз пхеза дукхагIа а хинна, 50 е 25 кепига дIакхоачаргба.

ХIара шера кхаж боагIаш 8 тираж хул заема. Ер шу чакхдалалехьа хургья уж: 30 июне — гор. Кишиневе, 15 августа — гор. Батуме, 30 сентябре — гор. Ленинграде, 15 ноябре — гор. Таллине, 30 декабре — гор. Москве.

Тиражаца заема цхьан разрядагIа 9400 кхаж ловзабергба 512.560 сома, цу дакъе хургба 5000, 2500, 1000, 500, 100, 40 сом долаш. Заема облигацеех кхаж бара торо хIара тиражаца дукхагIа хул, хIана аьлча ловзаеча тиражашка кхаж боагIараш заемаха чакхъяллалца хувца ца луш юс. ХIаьта кхаж бена облигацеш кхажах даьккха ахча дIадIлуча хана цунца чакхйоал, дIахорча тиражашка дакъэ лоацаш яц.

С. СМАГИН,
Гострудсберкассай Нохч-ГIалгIай республикански управлене вокхагIвола инспектор.

ТЕЛЕВИДЕНИ

25 май
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай програма. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийна гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Берашта. «Тешкий тика чу». 10.00 — «Зрителий письмоех» оттаяь музыкальни программа. 10.30 — Босбола телевидени. «Эрсий художникех дола дувцараш», И. Шишкин. 11.00 — «Шоана, дай-ноанoй». 11.30 — Босбола телевидени. Къоначa исполнителей концерт. Киевера передача. 12.15 — «Позеи», В. Соколов. 12.30 — Босбола телевидени. «ДикагIдола товараш — дукхагIа». 13.00 — Музыкальни календарь. 13.30 — Босбола телевидени. «Саг, Лаьтта, Космос». 14.00 — Босбола телевидени. Халкъа творчества Ерригсоюзни телевизионни фестивала лауреатий а дипломантий а концерт. 14.30 — «Увахцleно», Iилма-популярни программа. 15.00 — Босбола телевидени. Римске-Корсакова «Дошо боргIиаг» яха опера Чехословакe я. Передача дIахьу С. Виноградовас. 15.45 — ДIадахача шерий киноленташ, «Лай гувнашта юкъера цIа» яха художественни фильм. 16.30 — Цирка арена тIа. 17.00 — «БIаргагуш дар — хилар- тамаш йолаш дар» яха передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 18.40 — «Боккха тешам». Телеочерк. 18.55 — Босбола телевидени. «Илли-74». 19.25 — «СССР — Австри: вIашш гIулакхаш леладара наькъа тIа гIолла». 19.55 — Босбола телевидени. «13 гIанд» яха миниатюрай телевизионни театр. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Мадемуазель Нитуш», Оперетта монтаж. 22.50 — Спортивни гимнастиках йола СССР чемпионат. 23.30 — Кердадараш. передачай программа.

26 май
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. «Зарядке дIаотта». 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Дешархошта. «Будильник». 10.00 — «Советски Союза гIулакх деш вв». 11.00 — «Музыкальни киоск». 11.30 — Дешархошта. Советски Эскара исторех йола олимпиада. 12.30 — Босбола телевидени. «Юртара сакъат». 13.30 — Босбола телевидени. «Поднятая целина» яха художественни фильм. 2-гIа сери. 15.10 — Босбола телевидени. «Тахан химика Дя». СССР мехкдаьтта чакхдоаккхачен мехкдаьттахимически промышленноста министра В. С. Федорова къамаьл. 15.25 — Заиакех оттадаь концерт. 16.20 — Поэта Мартынов Леонида творчества оагIонаш. 17.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама. 17.30 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Кинонлкъберий клуб. 19.15 — Босбола телевидени. «Иссык Куля цIе макаш» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Шоана фу хет?». Передача дIахьу О. Доброхотовас. 22.30 — Спортивни гимнастиках йола СССР чемпионат. 23.30 — Кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

15.10 — «Горгали» (нохчий меттала). 15.30 — «Московски каникулаш» яха телевизионни спектакль. 1-гIа сери. 16.50 — «ЦIе парус». Дешархошта йола передача. 17.30 — «Московски каникулаш» яха телевизионни спектакль, 2-гIа сери.

РАДИО

25 май

6.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш, хаоттамах льаца. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Къональ» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 13.00 — «Лоаман наькъашка гIолла» яха очерк (нохчий меттала). 13.20 — Ашараш. 13.30 — КПСС XXIV съезда решенеш — вахаре! «Новатор» яха радиожурнал (эрсий меттала). 14.00 — «ЦIе сийгаш». Пионераштен дешархоштен (гIалгIай меттала). 14.15 — Хоржамашта накъадоахаш. «Халкъа кандидат Ж. Висултанов» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 14.30 — «КIарцхал» яха сатирически радиожурнал (эрсий меттала). 14.55 — Ашараш. 15.15 — Юрта боахама къахьегамхошта дола концерт (эрсий меттала). 16.00 — «Кавказа вахар» яха радиожурнал (эрсий меттала). 18.00 — Эстрадни обозрени (эрсий меттала).

26 май

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Хоамаш, хаоттамах льаца. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 13.00 — Химически промышленноста болхлошта оттадаь концерт (нохчий меттала). 13.40 — «КIарцхал» яха сатирически радиожурнал (гIалгIай меттала). 14.00 — «Атеист» яха радиожурнал (эрсий меттала). 14.20 — «Советски Эскара бIухой заницах оттадаь концерт (гIалгIай меттала). 15.15 — КПСС XXIV съезда решенеш — вахаре! «Пятилетка гвардейкаш». Химика Денна хетаяь передача (эрсий меттала). 15.30 — Химикашта оттадаь концерт (эрсий меттала). 16.00 — «Школьни глобус» пионераштен дешархоштен (эрсий меттала). 16.15 — «Къахьегамна а сага сийле» (гIалгIай меттала). 16.30 — Дивах юкедисача воча гIулакхашца — лира къовсам! КПСС Ножай-Юртовски райкома хьалхарча секретара В. Янгульбаева къамаьл (нохчий меттала). 16.45 — Яхьо доттагIал чIоагIду (гIалгIай меттала). 18.30 — «Иллеца доттагIал долчарна» яха концерт (нохчий меттала).

Тахани кхоанеи хургда

25-ча МАЕ

С. М. КИРОВА ЦIЕРАГIА ПАРК. «Къоначa кулгашта сийле» яха городерча профтехучилищай дешархой цIей. 10.00. Профтехучилищашка дешаш барий технически кхоллама выставка. 13.00. Духовой оркестра концерт. 16.00. Къайла театр. Барзкъийн корта тассарен керда формаш гойтилга. 16.30. «Орлятай взводий» иллеги боларгеи хьажар. 17.00. Йоккхача майдан тIа хургья массовкаш. 15.00. Волейболахи баскетболахи ловзара яхьаш. 16.00. Баьццара театр. Боксерийн акробатийн гойтамаш. 18.00. Торжественно цIей хьаделлар. Профтехучилищай художественни самодеятельноста доккха концерт. 19.30. «ДоттагIлен иллеш оал кагирхоша» яха кинофестиваль. 19.00. Халхарий майда. В. И. Ленина цIерагIча культура ЦIен хореографически коллективо хIанзара баьнни халхараш гойтара сайре. 20.30. Фейерверк.

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 12.00. Культура ЦIен парке болх бу аттракционий городоко. 14.00. Берий художественни самодеятельноста концерт. 16.00. «Барттайнача цхьан дезале» яха 12-ча треста гIишлонхой цIей. «Радуга» яхача ансамбла концерт, кинофильмаш. Лора, юриста, хьехархочун хьехамаш. 19.00. Йоккха зал. Харжархошта «Атеист» яхача агиттеатра гойтамаш.

ХИМИКИЙ КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 8.00. «Бек тIехьара гургал» яха торжественни линейка. 10.00. Химкомбината 20 шу даларан химика Денней хетадаь Черноречье бахача наьха цIей. Доккха концерт, массовкаш, ловзараш, халхараш, спортивни яхьаш. 18.00. Харжархошта «Химкомбината 20 шу даьннад» яха радиожурнал. 19.00. Къоначa харжархой сайре.

ПРОЛЕТБАТА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ЦIА. 14.00. Спортивни яхьаш. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Ловз вокально-инструментальни ансамбль.

«КРАСНЫЙ МОЛОТ» ЗАВОДА КУЛЬТУРА ЦIА. 17.00. Харжархошта «Лакхехьара Совет — СССР лакхера законодательни орган» яха къамаьл.

МАЬКХ ЕЧА КОМБИНАТА КЛУБ. 18.30. «Даьла вац, саг ва истори кхоллар» яха къамаьл. Кинофильмаш.

26-ча МАЕ

С. М. КИРОВА ЦIЕРАГIА ПАРК. Химикий Денна хетабаь дукха нах вIашагIкхийтта сакъердам. 10.00. Волейболах, баскетболах, теннисах ловзара яхьаш. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 15.00. Къайла театр. «БархIлагIа къа» яха Лермонтова цIерагIча театра спектакль. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч-ГIалгIай АССР пачхьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 18.00. Баьццара театр. Дешара болхлой республикански ЦIен баьнни халхарий кружока гойтамаш. 19.00. «Красный молот» завода культура ЦIен концерт. 18.30. Кинолекторий. «СССР химически промышленность дегIаяр» яха лекци. 19.30. «ДоттагIала иллеш оал кагирхоша» яха кинофестиваль. 19.00. Халхарий майда. Халхарий сайре. Ловз «Сказочники» яха вокально-инструментальни ансамбль. 21.00. Йоккха фейерверк.

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ЦIА. 11.00. Болх бу «Малышок» яхача берий кинотеатро. 18.00. Харжархошта «Советски законодательство — дунен тIа эгара демократическегIа да» яха лекци. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. 19.30. Паркера баьццарча театре — химикий культура Дворецa концерт.

ХИМИКИЙ КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 10.00. «Марша доагIалда ахка» яха Iуйре. 11.00. Берий художественни самодеятельноста творчески отчет. 19.00. Къоначa харжархой сайре.

ПРОЛЕТБАТА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ЦIА. 12.00. Болх бу «Орленок» яхача кинотеатро. 13.00. Болх бу ерригача аттракционаша. 19.00. Кагирхой сайре. Ловз вокально-инструментальни ансамбль.

«КРАСНЫЙ МОЛОТ» ЗАВОДА КУЛЬТУРА ЦIА. 10.00. Болх бу филателистий клубо. 12.00. Болх бу «Космонавт» яхача берий клубо.

ХАОТТАМ

Тахан республикеи Грознеи хувцалуш моркаш а йолаш, цхьайолча хана лоацача юкъа догIа а делхаш, малхбузехьара 5 м. сек мух а хьеккаш хила тарлу. Грозне 19—21 градус, республике 17—21 градус йовхал хургья.

Кхоанеи лоамеи хувцалуш моркаш а йолаш, еххан латташ, малхбоалехьара гIийло мух а хьеккаш, буйсан 7—12 градус, дийнахь 18—23 градус йовхал а латташ ха отта тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадуэл кхиарен, еран, шоаттен деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

Заказ № 4927.